

Mahjas Weefis

Nr. 36.

Rigā, 8. septembrī 1910. g.

55. gada gabjums.

Zukura swiklu audseshana un zukura fabrikas nodibinaschana Kursēmē.

Mušu Baltijas wahzi fewi wifur parasti nostabda par kulturās nesejeem, kuri jau tapeh; ween pelnijuschī, ka tee patura waru un slawu . . . Mušfu prese jau nēreti aifrahdijuse, ka atteezībā us finatnistas semkopibas un lopkopibas attihstību Baltijas wahzu muischneekem nēmas nepeenahkas wifai leeli nopelni. Baltijas muischneeki allasch peerahdijuschī, ka tee konserwatiwi netik ween politikā, bet ari faimneeziskā finatnē; pat tur, kur labumi gandrihs rokam taustami, teem allasch truhzis usnehmibas gara . . . Sewischki spihdoschs peemehrs sche zukura swiklu audseshanas un zukura ruhpnēezibas neeweschana Baltijā. Bija finams, ka agratee usflati, ka zukura beetes Baltijas klimatā nēwar isdotees, nēdibinati: tā Rihht=Pruffijā, kur widejs wafaras fltums nēbuht naw leelaks kā Kursēmē, kā ari Sweedrijā teek audseti zukura swikli un nodibinajufēs seedoscha zukura ruhpnēeziba. Rigas politehnikas profesors Wolfs jau 80-os gados dšihwi aifrahdija us zukura swiklu audseshanas eespehjamību un eenesību Kursēmē. Peh; Wolfa isdariteem ismehginajumeem Kursēmē, zukura swikli isdewa 1500—1650 pudus no desetinas, kamehr Gelsch=Kreewijā, isflawetā Mas=Kreewijas melnsēmē tee zaurmehrā nēisdod wairak par 1000 pudu. Ari zukura faturš Kursēmēs swikleem bija augstaks nekā Gelsch=Kreewijus zukura swikleem . . . Bet tas zaur lihdsigeem aifrahdijumeem un peerahdijumeem nēmodās, bija Baltijas muischneeki. Schimbrihscham nu krona mahju faimneekem zaur krona malfaschānu atlaischānu, kā kahdā agratā rakstā jau aifrahdits, dota eespehjanodibinat fawstarpeju kreditbeedribu ar fihlu grahmatu isdoschānas teefibu.*) Sche tad nu no wisleelakā swara jautajums, waj pašchu

*) Stat. Latweeschu lauhfaimneeku fawstarpejas kreditbeedribas nepezeeschamība „Mahjas Weefa“ 22. numurā 1910. g.

latweeschu faimneeki tahdā gadījumā, ja isdotos nodibinat tahdu fawstarpeju kreditbeedribu, nēwar schahdu leelisku kulturās darbu, zukura swiklu kulturās eeweschānu Baltijā, nēmt fawās rokās . . . Ir nu gan finams, ka kahdu laitu waldbiba nē labpraht attahwa jaunu zukura fabriku nodibinaschānu tapeh; ka zukura patehrejums bija famehrā sēms un jau pastahwoschām zukura fabrikam nekabhjās wifai labi. Bet pehdejā laikā zukura patehrejums stipri zehlees, tapeh; jaunu fabriku nodibinaschana naw nēbuht tik ristanta leeta, jo fewischki, kad eewehro, ka waldbiba noteiz sinamu zenu, kura garantē ir flittati eerihkotām fabrikam, ar nowēzofuschām eetaisem, peeteekofschu peknu.

Pehdejos 10 gados dibinajuschās Kreewijā 47 jaunās fabrikas; wifu zukura fabriku flaits 1904. gadā fneedsās pee 278. Tās 1906./07. g. raschojuschās 78 miljonus pudu zukura, no kureem gan tikai 53 milj. pudu tika tai pašchā gadā patehreti. Zukura „normalā“ zena, t. i. no finantschu ministrijas noteiktā zena bija 415 lihds 430 kap. pudā par balto smilschu zukuru, eeskaitot 175 kapeitu leelu krona nodokli.

Tahdejadi rascho!ajeem=fabrikanteem atlikās 240 lihds 255 kap. no puda. Peh; Bechanowfsa pehtijumeem pehdejos gados fabrikas malfajuschās par zukura swikleem 125 lihds 140 kapeitas birkawā; tikai 1905./6. g. seemā zena pazekas us 145 lihds 200 kap. Gataws zukurs (smilschu zukurs) fabrikam ismalfaja zaurmehrā 160 lihds 240 kapeitas! Tas tā isflaidrojas, ka daschās fabrikās flittas fabrikas eetaises un warbuht ari flittu beeschu deht no birkawa swiklu, kuresch teek rehkinats us 12 pudeem, ismantojā tikai 38 mahrz. smilschu zukura, wislabatās fabrikas turpretim lihds 72 mahrzinas, zaurmehrs (pa wifu Kreewiju) bija 53 mahrzinas no birkawa swiklu. Weenas desetinas apstrahdaschānu Bechanowflis peh; Haritonenko fabrikas rehkina flaita us 78 rbf. 65 kap. Proti, isdewumi schahdi:

Darba alga pee mehflu iswefšanas . . .	2 rbf.	65 kap.
Aršana	2 "	— "
Sehšana un nowefšana	— "	75 "
Stahdinu schabwefšana 1. reisi	2 "	28 "
" " 2. "	8 "	02 "
" " 3. "	1 "	05 "
Raitigu kutainu nolafšana	1 "	05 "
Swiklu isnemšana is semes	16 "	— "
Aiswefšana us fabriku	44 "	— "

Kopā 78 rbf. 65 kap.

Ustriktošči augstas zenas šče par aiswefšanu. Tas, protams, tik issfajdrojams pee leeleem attahumeem, 10 lihds 20 werstem. Ari Bobrina fabrika rehkinajuse darba wehrtibu us 81 rubli no desetinās. Wahzijā turpretim zutura swiklu apstrahdaschanu rehkina us 226 rbf. no desetinās! Te nu nekriht swarā tik ween kà augstakās darba algas, bet ari tas apstahklis, ka Wahzijā semi intensiwaki apkopj, rascho no desetinās netik ween 1000 pudus kà Kreewijā, bet ap 2200 pudu zaurmehrā. Tahdejadi us pudu rehkinot Wahzijas darba algas tomehr tik par $\frac{1}{4}$ teesu augstakas.

Zutura ruhpneezibai Baltijā leels labums transporta šinā, falihdsfnot ar Gelfsch-Kreewiju. No Gelfsch-Kreewijas frakts ween lihds Baltijai istaisa wismas 20 kap. pudā. Ta jau buhtu ščejeenes zutura fabrikas tihra pekna. Ari pee iswedumeem us ahrsemem arweenu buhs weeglata konkurenze tam fabrikam, kuras tuwal pee juhras. No Gelfsch-Kreewijas zutura zentreem frakts lihds Ddesai, galwenai isweduma ostai, maksās 12 lihds 20 kap. — Ja Kursemē, Bauskas-Dobeles lihdsenumā teef zelta zutura fabrika, tad frakts lihds ostam maksās 2 lihds 4 kap. no puda. Ja eewehro nu pee zutura fabriku zefšanas pastahwofšee lituma noteikumi. Pehz ščeem noteikumeem katra zutura fabrika war islaisf eefšemes tirgū wispirms tik 80.000 pudus. Ja nu ta rascho wairaf zutura, un gandrifs neweena fabrika nerascho masaf par 200.000 lihds 300.000 pudeem, tad no pahratrasčas atkauts pahrdot eefšemes tikai finamu procentu, lai netiktu pahraf dauds zutura islaisfs tirgū un lai nekristu zenas. Šchis samehrs teef katra gadu no finantschu ministrijas ihpafšči noteikts. Zaurmehrā pehdejos gados Kreewijas fabrikas islaidufšas eefšemes tirgos 74% no wisas zutura rasčas, kamehr atlikums bija jatura spihkeros, waj nu japahrdod us ahrsemem.

Us ahrsemem pahrdodot jarehkina ar toti semām zenam, zenam, kahdas pee reises nesefš ne isdewumus. Gemestis te leelā konkurenze starp daschadām iswedejām semem. Tā Wahzija ween iswed ap 1 miljonu tonnu (61 milj. pudu) zutura gadā, Austrija nedauds masaf. 1906. g. Kreewijas iswedēji Ddesas tirgū par iswedamo smilšchu zuturu dabuja 132 lihds 135 kap. pudā. Ja nu wehl eewehro dselszjela frakti, tad paschas fabrikas nedabuja wairaf par 120 kap. Tahdejadi zutura fabrikantu wairums pasaudeja us zutura, kas bija japahrdod us ahrsemem. Taisni pee zutura, kas us ahrsemem pahrdodams, Baltija juhras klastuma dehf

dauds labakā stahwofli, labakā pat kà Wahzijas zutura fabrikazijas zentri. Baltijā buhtu pee apdomigas praktiskas rihzibas wehl eefpehjams zuturu pahrdot us Angliju bes saudejumeem, kautschu i bes peknas, tur tur kreewu un ari wahzu fabrikanteem jau nahktos maksaf klast. Ja rehkina par zutura swikleem 120 kap. birkawā, kahda zena preelšch muhsu semkopjeem jaskaita jau par gluschi peenehmigu tad, ja reise dabon atpakaf atritumus un tā sauktos „schnijetus“ (no zutura dakam atswabinatās swiklu scheklites), kas toti laba lopu bariba. Tahdejadi, zutura swiklu audsefšanai wehl buhtu tas labums, ka ta atdotu laukeem wisas tās stahdu baribas weelas atpakaf, kas no teem panemtas un ja laukeem dod wehl mahfsligus mehflus, tad tee pastahwigi wehl labotos. Ja nu rehkina, kà jau teikts, ar 120 kap. no birkawa swiklu un pee tam ismanto kautschu ne 72, bet tatschu 60 mahrzinas zutura, zif pee reises isnahzis Kreewijā, tad weena mahrzina istaisitu $\frac{12}{6} = 2$ kapeikas, 1 puds zutura 80 kapeikas. Te nu wehl japeerehkina fabrikazijas isdewumi, kuras Wahzija skaita us 25 lihds 52 psenineem no zentnera (120 kreewu mahrzinam) swiklu, t. i. apmehram 40—82 kap. no birkawa. Nemam widejo zenu, 60 kap., tad puds zutura ismaksās 80 + 40 = 120 kap. Te nu naw wehl eefkattiti fabrikas wehrtibas interesēs un maschinu dilšanas teesa. Tomehr ar kahdām 130 k. pudā droschi ween isnahktu. Te rehkinats ar balto smilšchu zuturu, kuras 94—96%. Lai isgatawotu ihsto zeeto rafinadi, zutura galwas, schis zukurs wehl japahrkause un sewischi jaapstrahda. Bet tahdas rafinazijas eetaises pee masas raschas tik wisai labi neatmaksajas, tapehz waretu istift i bes tam un pahrdot weenigi smilšchu zuturu. Zif tad nu semkopji sanemtu par desetinā swiklu? Ja rehkina 1500—1600 pudus no desetinās un 10 kapeikas pudā, tad ismaksatu 150—160 rubli. Ta buhtu jau peenehmiga pekna, ja naw tahls wedums. Lai wedums ne isnahktu pahraf dahrgs, tad paschai fabrikai buhtu jaeegadajas t. f. „lauku dselszjelu“ fleedes werschu 20—30 garumā, kuras war pehz wajadsibas weegli sanemt un pahrstahdit zītā weetā. Wislabaf, ja zutura fabrika atrodas zutura raschotaju widū, tā ka leelakee attahlumi lai nepahrfneegtu 6—7 werstes. Waj tas eefpehjams? Ja! Ja peenemam, ka zutura fabrika isstrahdas 300.000 birkawus swiklu, tad to raschai wajadsjēs 2000—2200 desetinās semes. Tā ka nu ar swikleem warēs apstahdit pehz Kreewijas parauga apmehram $\frac{1}{5}$ no aramas semes, tad wisas aramas semes wajadsjēs ap 10.000 desetinā. Un 10.000 desetinās jau kwadratā nemot istaisa tik kwadratu no 10 werstem katra malā. T. i. ja fabrika paschā widū tad leelakee attahlumi buhtu 5—7 werstes, zaurmehra attahlumi 4 werstes. Bet lai buhtu 6—7 werstes, tad ari wehl waretu toti praktiski un sehmigi rihlotees. Tikhdaus nu gan jafaka, ka zutura swiklu audsefšana prasa toti dauds rotas darba, toti ruhpihu semes isstrahdaschanu, dsilarschanu un stipru mehflufchanu. Tahdejadi waretu domat, ka 150—160 rublu eenehmums no desetinās nemas naw wisai leels. Tomehr te nu jaeewehro, ka laba semes is-

strahdaschana un mehslaschana daris eespaidu i us wiseem ziteem lauku augeem, kuru raschas zeltos. Bes tam galwenà leeta ta, ka paschi semtopji, swiklu audsetaji, reisà buhtu zutura fabrikas ihpaschneeki. Schahda prašba tagad nemas nebuhtu gruhti ispildama daschos labos krona pagastos. Wisupirms skaitim, ka 10,000 desetinas aramas semes isdalisees us 300—400 fainneekem (pa 25—33 desetinas us fainneeka zaurmehrà). Sa nu fchee 300—400 fainneeki peedalotees pee lahdaš jaundibinamas šawstarpejas kreditbeedribas usnem us šawàm mahjam katris pa 2000 rubku kreditparada, tad pilnigi peeteek zutura fabrikas nodibinashanai. Ar 600—800 tuhkstosch rubkeem warit labi uszeltun apgahdat ar wifàm wajadsigàm mašchinam fabriku, kas spehtu isstrahdat ap 300,000 birkawu swiklu, raschot 400—450,000 pudu zutura. Zaeewehro ari wehl, ka paschu fabriku zetot tee paschi fainneeki par buhmateriāla peewedumeem ari to nopelnis atpakaf... Leela rihjibas kapitala naw wajadsigs, jo us raschotà zutura war tuhlt dabut aishnemtees naudu katrà bankà.

Peenemšim, ka fabrika raschos tikai 300,000 pudus zutura par 130 kap. pudà. Raschoschanas isdewumi tad buhs 390,000 rbf. No šchàs raschas lai buhtu eespehjamš pahrdot eeffschemes tirgos tikai 200,000 pudu par 400 kap. pudà, eeskaitot nodokli. Lihra pekna tad buhtu 400—175 (nodoklis) — 130 (raschoschanas zena) = 95 kap., kopà 190,000 rbf. Atskaitot daschus leekus isdewumus paliks warbuht 150,000 rbf., kas istaištu ap 400 rbf. us katra fainneeka, kas pee fabrikas peedalijees. Taišniba, par aishnemteem 2000 rbf. nahktoš maksat ap 100 rbf. prozentes. Bet ari tà buhtu peknaš teefa laba. Par raschoteem swikleem, ap 500—600 birkaweem, eenahktu ari ap 600—720—900 rbf. Sa raschotu 450,000 pudu zutura, tad protams pekna no zutura istaištu 600 rbf. us katra fainneeka, eenahkums no swikleem ween ap 900—1000 r., Ar swikleem buhtu katram fainneekam jaapstahda wismaf 4—5 waj 6 desetinas, tam buhtu janem sehla no fabrikas un mahkšlas mehslu, jaapnemas ari audset swiklus tikai labi mehslotos laukos. Wislabakais, ka wiš dalibneeki apnemas eeturet šinamu, no labakeem semtopjeem par praktisku atrastu augu mainu. Muhsu apstahktoš buhs ne-

peezeeschami rihkotees ar pastahwigu augu mainu, t. i. pehž labibas un swikleem = flahpekla teh = retajeem pastahwigi audset ašholinu, wiškus, pupas, sirnus.

Kur nemtu darba spehtu fabrikam? Taišni zutura fabrikam tas labums, ka tam strahdneeki wajadsigi seemà, kad lauka darbi naw strahdajami. Zutura fabrikas ne-strahdà ilgal kà 4—6 mehneschus gadà. Darbs eesahlas oktobra sahtumà, beidsšas februari waj martà. Tahdejadi taišni dauds lauku strahdneekem, kureem schimbrišcham seemà gruhti zauri fistees, rastoš darbs un maife. Kreewijà us katras zutura fabrikas zaurmehrà isnahk 500 strahdneeki. Darba algas agrak (lihs 1905. g.) skaitija tik us 40 lihs 60 kap. deenà, tagad par 1/4 wairak wairak. Bet Wahzijà maksà jau ap 100—120 kap., pee kam ari wehl raschoschana neishnahk dahgaki kà Kreewijà (Wahzijas zuturneekem taišni gruhta konkurenze, jo tee leelako puš no raschotà zutura pahrdod bes peknaš us ahrsemem — kreewu tik 1/4—1/5). Zutura fabrika nu gan praša stipri daudš turinamà materiāla. Wahzijà us ik šwara dakas zutura rehkina weenu šwara daku atmina ogu. Maltas tad wajadsetu 2 šwara dakas. T. i. preešch 400,000 lihs 450,000 pudeem zutura išeetu 800—900,000 pudu maltas, apmehram 3000 kubitafšs. Lai schahdu daudšumu weeglat peewestu un raschoto zuturu nowestu, tad wajadsetu fabriku dibinat žit eespehjami turu pee lahda dšelsžeka waj upes, peem. pee Leelupes. Katrà šinà zutura fabrikas dibinashanai buhtu leela nošime semes kulturās un ruhpneezibas pazelšchanas šinà. Waretu wehl peesihmet, ka ta daritu eespehjamu mehanisku semes apstrahdaschanu: fabrikas mašchinas šwabadà laikà waretu darbinat tahdejadi, ka to spehtu pahrwehřsch elektribà un ar elektribas palihdšibu ar un ežē semi. Wahzijà jau daudš apgabalos leeto elektrifkus arklus, kureem spehtu peewed zaur drahtim. Katrà šinà ir laiks, ka latweeschu semtopji — schai gadijumà wisupirms krona fainneeki, peerahda šparu, attapibu un isweizibu kulturās pazelšchanas šinà. Za eewehro, ka weenà weenigà Dobeles aprinki k r o n a š a i m n e e k u s e m e s i r 70,000 d e s e t i n u, Baustas aprinki 45,000 desetinu, tad jafaka, ka praktiski rihkojotees l a b a š, zutura swikleem noderigas semes atrastu tiku tikam, atrastoš ari credits fabriku zelšchanai, ja ween paschi semtopji pee schahda usnehmuma peedabonami.

Par latgaleeschu-leišchu dšihwi un winu tantisko kuffibu.

Latgaleeschu-leišchu jautajumu skaišti apgaišmo Latgales apstahktu wislabakais pašneišs mag. Fr. Trafunš šawà preeščlaššjumà, kuru tas tureja par scho jautajumu Rig. Latw. beedr. Sin. Rom. šchà gada wafaras šapulžēs. Atstahštšim scho Fr. Trafuna lga interesanto preeščlaššjumu, kura šaturs schahds:

Kad man bija gods pirmo reiši eepašihstinat zeenijamo šapulži ar latgaleeschu dšihwi, tad es nespehju neto pa-

tihlamu par wineem pastahstīt. Weenigi patihkamais, ko es wareju šazit, bija tas, ka wini dšihwo un naw nošudšchi no geografijas kartes; ka wini šewi atšihst par tabdu pat latweeschu tautas zelma nošari, kà kursenneeki un widsemneeki, ka muhsu tehwijās robeschas nenobeidsšas tur, kur Aiweekšte eegahsch šawus uhdenus Daugawas klehpl un Marienburgas pils drupas šlaista šawus tailos muhrus us debesim, bet ka winas robeschas šteepjas labi tahlak —

pahr par Lubanes un Rasnas eseru baseineem. Wifs zits, to es wareju fazit par latgaleescheem, bija druhma aina, bes kahdas zeribas us gaischaku nahkotni. Latgaleescheem nebija ne grahmatu, ne awises, ne drukas teesibas, ne beedribu, ne skolu; un ja kahdas skolas bija, tad winas latweeschu tautas behrneem bija aisleegts auglis latwista waloda. Ta smata latgaleeschi tumshba un nabadshba. Neweens par wineem neruhpejas, neweens ar wineem ne-rehkinajas ta ar atsewischku tautu. Daschi jau bija gatawi winus peeskaitit pee poseem, daschi — pee kreeweem. Pat saweem laimigakeem tautas brahkeem wini bija palikuschi fweeschu un nesinami. Tikai latwista waloda, kas wehl staneja basnizas no kanzeles, tikai luhgschanas grahmata, Daugawas kalendars un pahris pasahzeju tautas darbineeku wehl leezinaja par latgaleeschu gara dshiwibu, un palihdseja usglabat wina walodu un tautibu.

No ta laika ir pagahjuschi gandrihs desmit gadi. Un es esmu preezigs, ta waru atnest zeenijamai sapulzei preezigakas smas par latgaleescheem. Latgaleeschi mostas, un mostas spehzigi ta wihrs, kas ir bijis ilgus gadus kalpinats un smazis wistumschaka zetuma, bet kas ir usglabajis sawus spehtus, un kam rit weselas afnis dshislās. Latgaleeschus naw spehjuschi falaut ne laika sobš, ne wehstures nelabwehligais liktenis, ne spaidi, ne klauschu wehrdshiba. Kad ir zeetuschu wina meesa un ahrigee dshiwes apstahki, wina gars aisweenam ir palizis wesels un spirgts.

Latgaleeschu pamoschanas gads ir wispahrejais brihwibas kustibas un pamoschanas gads Kreewija.

Wispirmak latgaleeschi pamodas pee politiskas dshiwes.

Tas nu gan isklusas deesgan dihwaini, ta wareja politiski jautajumi, kas prasa sinamu isglihtibu, eekstinat to tautas dalu, kas wehl wakar bija tumsha un nekahdas zitas ruhpes nesinaja, ta maissi un semi. Bet tas isstaidrojas gluschi weenfahrschi un dabiski. Wispahreja politiska kustiba Kreewija aishwa lihds latgaleeschus. Bes ta pate dshiwes pamudinaja pee latgaleescheem wehleschanos pehz weeglakeem dshiwes apstahkeem.

Runajot par politisku kustibu pee latgaleescheem, protams, naw jau wajadshs tuhlin eedomatees kahdus leeliskus nodomus, waj kahdu politiku, kas ari ischirtos no wispahrejas Kreewijas politikas. Ne. Latgaleeschu wehleschanas un zeriba bija tahda pate, kahda bija wiskas Kreewijas zeriba un wehleschanas: lai Kreewija buhtu spehziga, brihwa un nodibinata us taisneem, negrosameem likumeem. Preeksch sewis wini gribeja praft tikai to weenu, lai ari wini tistu peelaisi pee tautu galda stuhrischa, lai wineem buhtu brihwi skolās mahzit saweem behrneem dsimto walodu, paturet sawu tautibu un atsiht sawu tijibu u. t. p. To wini zereja panahst zaur tautas weetneeku namu. Un tapehz, ta tikai zaur atsewischku manifestu tagad laimigi walodoschais muhsu Rungs un Reifars pasludinaja domes sasaulschanu, latgaleeschi stipri apnehmas isfuhit us domi ari sawu weetneeku, kas eepahstinat tautas weetneeku namu un kreewu tautu ar latgaleeschu dshiwu, wajadshbam un prašjumeem. Bet tas

nebija ta weegli isdarams. No semneeku kurijas wini spehja isfuhit us Witebsku 10 wehletajus, no muischneeku kurijas wislabaka gadijuma tikai sechus, tapehz ta latweescheem peedereja tikai 1/4 data balsu un wisflitaka gadijuma neweenu. Katra sinā tas bija masš spehks, falihdsinot ar wairak ta 80 balsotajeem no wiseem gubernas pagasteem un pilsehtam. Tomehr latgaleeschi nesaudeja zeribu. Un pateizotees weenprahtibai, disziplinau un pilnai pahahwibai us sawu politisku wadonu aishahdijumeem, wineem isdewas iswest zauri sawu kandidatu us pirmo un otro domi. Pa scho isho laiku latgaleeschi bija jau mahzejuschi eeguhit pee saweem kaimineem zittautescheem eewehribu un zeenibu, kur wehl nesen neweens ar wineem ne-rehkinajas. Karakteristi bija tas, ta pee otras domes tee paschi potu muischneeki, kas aprinka wehleschanas weda traku agitaziju pret latweeschu grupas kandidatu un zaur nodewibu pee balsoschanas wina isgahsa zauri, wehlah Witebska, neluhgti un atraiditi, paschi nolika sawas balsis preeksch latweescha. Tikai pee wehleschanam us trescho domi latgaleeschi nespehle nekahdu eewehrojama luomu. Wini gan isfuhita sawus desmit wehletajus us Witebsku, bet tee nedara us wehleschanu nekahdu eespaidu. Ari aprinkos pee wehletaju wehleschanam no muischneeku kurijas latweeschi peedalas toti wahji. Pa datai tas isstaidrojas zaur to, ta zaur junija likumu latweeschu spehki tika toti samasinati, pa datai zaur to, ta latweeschi saudeja zeribu us domi, bet wiswairak zaur to, ta latweescheem peetruhta sawa politiska wadona, kas buhtu pratis winaus stahdit kafara ar zitam wehletaju grupam, jo agrakee politiskee wadoni bija peespeesti pahzeltees ahrpus Latgales. Ta likas aprakta us wiseem laikeem politiska dshiwes Latgalē. Bet pateeshba bija un paleek gluschi otradi. Es esmu dsiti pahreelinats, ta no ta pascha laika, kad tikai Latgalē buhs brihwi nodarbotees wina politiskeem wadoneem, latgaleeschi atkal mahzes iswest zauri sawu weetneeku us domi, lai ari wina spehki naw deesin zil leeli. Us to es zeru jo stipri tapehz, ta latgaleeschi wehl nepahst tahdu ischekhehdibu, ta politiskas partijas, kuru intereses daschureisi teek nostahditas augstak par wispahrigu tautas labumu, ta wini prot pallauhtees disziplinau un weenibai.

Lihds ar to, ta latgaleeschi teek nostumti pee malas politiska dshiwē, wini peegreesch wisu sawu wehribu ekonomiskeem jautajumeem un sabeedriskai dshiwē. Schi leeta nebija gluschi peemirsa ari agrak. Jau pirmas un otras domes laika bija daritas publes, lai Rehseknē, ta Latgales widuzi, atlahtu kahdu beedribu. Bet tas neisdewas aisdasham formalistam truhzibam. Treschās domes laika latgaleeschi ar wiseem spehkeem kerās pee beedribu atlahschanas, zaur winam zeredami wisihfaka un wisahtraka zeka pazelt tautas labklahjibu un garu. Pirmo pasahkumu dara Zalgawas latweeschu Ekonomiska Sabeedriba, atlahjot sawu nodatu Rehseknē. Tas dara milšigu eespaidu. Sewischki ir ustraukti poti — muischneeki, kam ir saws semkopibas weikals Rehseknē un kas ir faranstijuschu labu fatiksmi ar latweescheem; latweeschi preezijas, lasot pirmo reisi latwistus raksta wahrdus us weikala seenam. Tad

Diwejada paschapsina

jeb

Lejpnà Kampaneete un Grachu mahte Kornelija.

G. Biermana glesna.

nahk klahr arweenu jaunās beedribās, zita pee zitas, winās birst kā no maiša. Teef atklatas beedribās Rehsēnē, Ludsā, Warlkanos, Marienburgā, Wikanos, Bukmuischā, Rudsālēs, Sakstigalā, Jofmuischā, Borkowā, Liwenmuischā, Preikos u. t. p. Wifur teef atklatas weena un ta pašča tipa beedribās; waj nu krahj=aisdewu kafes, semkopibas beedribās, kooperatīvas sabeedribās, waj wifās trihs uf reisi; tikai kahdās pahris weetās ir nodibinajuschās ari ugunsdsehseju beedribās un labdarības beedribās. Starp beedribu atklathejeem fazenschas muischneeki un semneeku leetu preekschneeki ar mahzitajeem, ar to tikai starpibu, ka pirmee atklahj beedribās pee pagasteem, un otree privatās mahjās, zaur ko ari paščas beedribās dabū wairak waj masak fewischku raksturu un nokrahju.

Bil tahdu beedribu lihds schim ir atklatas par wifseem trim Latgales aprinkeem, gruhti ir noteikt, tapeh3 ka gandrihs katru mehneft peenahk klahr aifweenam jaunās beedribās. Bet man leekas, es nemaldischos, ja teifschu, ka beedribu staitis Latgalē-jau sneedjas pahri par aston-desmit, kur diwus gadus atpakal wehl nebija neweenas. Un ja schi leeta ar beedribu nodibinajuschanos ees tahdeem pat ahtreem fokeem uf preekschu, ko es stipri zeru, tad peh3 kahdeem trim tshetreeem gadeem latgaleescheem buhs sawas beedribās katrā pagastā waj draudse.

Gruhti ari nahkas fazit kaut ko pateeft noteiktu par beedribu darbu speh3ibu, tapeh3 ka winās wifās ir toti jaunās. Bes schaubam daschas no winām atnesis toti masu labumu un ar laiku warbuht ari pawifam isdshis. Pee daschām jau tagad ir manama pilna nespeh3iba. Tā Dagdas krahj=aisdewu kafe lihds schim naw eesahfufe sawu darbibu, lai gan jau wewels gads ir pagahjis no winās atklahschanas. Un lai wina nenomirtu besdarbibas nahwē, tad winās lozekki-semneeki ir greesuschees ar luhgumu pee semneeku leetu preekschneeka, kas ari fastahw par kafes preekschneeku, lai nodotu beedribas wadischanu weetejā mahzitaja rokās. Tā zita weetā, Rogowkā, jau kopsch ir atkauts atklat krahj=aisdewu kafi, bet lihds schim wina naw atklat.

Schee peemehri leezina, ka daschām beedribam nahkfees waj nu nomirt besdarbibas nahwē, waj ar' tās spehs strahdat toti wahji, tapeh3 ka winu inteligentā preekschneeziba waj nu negribēs, waj ari nemahjēs wadit beedribas darischanas. Bet neskatotees uf scheem lihdsigeem gadijumeem, tomehr drofchi war zeret, ka dauds leelaka beedribu daka sefmigi strahdās un atnesis tautai leelu labumu. Peemehri mums jau tagad pee rolas. Tā Rehsēnes un Warlkanu krahj=aisdewu kafes jau pirmajā gadā ir apgrostijuschas lihds 20,000 rbl., un Baltinowas un Rogowkas kooperatīwās beedribās lihds 10,000, neskatotees uf to, ka winās ir eesahfuschas sawu darbibu ar neezigeem kapitaleem, kas nesneedjas pahri par 700, 800 rbl., un neskatotees uf to, ka fewischki schās beidsamās ir fewischki eenihstas no lauku tirgotajeem schihdeem, kas par winām isplata starp semneekem wisnetizamātās haumas. Tikai semkopibas beedribas wehl newar usrahdit kaut kahdus eewehrojamatūs panahumus un ir deesgan mas strahdajuschas. Bet tas

aif teem eemeefleem, ka inteligentaku darbineeku wispahrigi ir leels truhkums, tā ka weeneem un teem pašcheem ir jastrahdā diwās un trijās beedribās; inteligentu semkopibas partiju naw nemas, kas waretu noturet preekschlaschjumas par semkopibu, un semkopibas rihku weikala atklahschana prafa leelaku kapitalu. Sewischki brihwa kapitala truhkums ir stipri fajuhtams wifās beedribās. Un tapeh3 jau pahris reischu bija issazitas domas, ka wajadsetu masakais preeksch krahj=aisdewu kafem nodibinat weenu centralu kafi Rehsēnē. Weegli war ar gaditees, ka schis domas netahlā laika pahrwehrtisees par notikuschu faktu pee krahj=aisdewu kafem. Bet kas simejas uf semkopibas un kooperatīwām beedribam, tad wisweeglak to waretu iswest zauri Ekonomistās sabeedribas nodaka. Winai, waj labak sakot teem, kas weikalu wada, wajadsetu tikai par to gahdat, ka Ekonomistās sabeedribas nodaka stahjas tuwakā sakarā ar zitām beedribam, atwehl winam kreditu, un, peemehrodamās weetejeem apstahfkeem un peeprashjumeem, peegahdā famehrigi semu zenu.

Pee weena laika, kad usplaukst beedribu dshihwe, teef gahdats ari par zeemu padalischanu weensehtu mahjās. Schnoru faimestiba Latgalē bija tas atmenis pee kahjam, kas latgaleeschu faimneezibai nekahwa kustetees uf preekschu, kas winu nomahja. Daschi semneeki pašchi pa dakai to atfina, bet wif bihās iseet uf weensehtam: daschus baidija mahju pahrzelschana un ehkam wajadshgā materiala peegahdashana, daschus masakos faimneekus atkal baidija ganibu truhkums. Bet pee kopejām inteligentu spehku puhlem, — strahdaja wif bes isnehmuma: mahzitaji, studenti, muischneeki un krona eerehdni, — isdewās pahwaret wezos aifspreedumus un bailes. Pasahkums gahja no Widsemes robeschas, tad zeemu padalischanas isplehtās pa wifu Latgalu. Tagad wezee leelee zeemi fahk nosust arweenu wairak, un winu weetās ufzet weensehtu mahjās. Ar kahdu milfigu ahtrumu schi leeta wirfas uf preekschu, to peerahda tas fahks, ka weenā Ludsas aprinkī strahdā pee zeemu semju padalischanas 27 mehneeki un tikai grubti speh3i weikt sawu darbu. War zeret, ka nepaes desmit gadi un schnoru faimneeziba Latgalē peederēs pee wehstures.

Lihdsās ar ekonomisko un politisko kushibu usplaukst ari apgaismoschana. Winās pasahktumi jau manami 1887. g. kad pirmo reisi apzeemoja latweeschu zeemus labatu mahju kalendars un tshetrus gadus wehlak Daugawas kalendars, bet pateefbā wina peedshimufe 1905. wispahrigas drulas brihwibas gadā. Tad eerauga deenas gaismu pirmās latgaleeschu awises: wispirmak „Gaisma“, tad „Sehlā“ un „Aufsklis“. Sewischki pirmai awisei parahdotees bija leela fajuhsmitiba. Bet ar awischu isplatischanu nahkas deesgan gruhti. Semneeki nekahlā finā nespeh3ja saprast, kā war isdot 2—3 rublus preeksch tahdas drukatas lapinas. Bes ta pašča lasischana wineem dewās gruhti. Tapeh3 awises bija gluschi jausbahsch ar spehku. Bet abonentu tomehr bija mas, lai gan pašču awisi lasija daschu reisi diwu, triju zeemu laudis, kad weens bija winu pastellejis, un tā pirmām awisem bija jatriht, neskatotees uf prahwu naudas pabalstu. Bet latgaleeschi neliktās meerā. Wini saprata

foti labi, kahda nofihme ir awifei. Awife stahweja wifas kufibas preefchgalā; bes winas bija gruhti domajams drihsā laikā pazelt tautu. Un tapeh; ne peh; ilga laika isnah; zeturtā awife „Drywa“. Wina atrod darba lauku jau deefgan eeftrahdatu, un pateizotees pafthawigam naudas pabalftam winai ifdodas ari ufturet dshiwibu.

Lihdsās ar awifem teel ifdotas ari daschada fatura grahmatinas, gan plahnā, gan beesakā apmehrā. Rā eewehrojamatās no winām buhtu minamas: Lurde, Stolas Dahrs; Latweefchu walodas gramatika, Augtu Dahrs;, Latgaleefchi, Daugawas kalendars un zitas. Ifnemot weenu, winas isnah; weetejā iflofne. Grahmatas un awifes lehnām ari atnes latgaleefchu fabojatas walodas iflabofchanu no fweefcheem wahrdeem.

Apgaihfmoofchanu weizina ari fcolas. Beidsamos trijos gados winas teel atklahtas milfigā daudsumā. Par wifem trim Latgales aprinkeem tika atklahtas wairak nekā 73 jaunās fcolas weenā 1908.—1909. g. un arweenu teel atklahtas wehl jaunās. Bet wifas fchis fcolas neapmeerina latgaleefchu wajadfibas un praftjumus. Winās neteef pafneegta latweefchu walodas mahziba. Tikai Lhwenmuischas pagasta fkolās teel peelaihta latwifka waloda pafchā beidsamā laikā. Bet war zeret, ka ar laiku wina tiks eewesta ari wifās zitās pagasta fkolās. Lai iflihdfinatu fcho walodas robu, tad wairak fapulzēs tika eekufstinatas domas, lai atklahtu priwatas fcolas pee draudsem, un daschi bija ari eefneegufchi luhgumus wajadfigā instanžē. Bet wini nedabuja atklauju atklaht fcolu ar tahdu programu un tahdeem nofazijumeem, kā wini to wehlejās. Tā tad, kamehr kas, war fazit, ka fcolas ir wifafhpagakais latgaleefchu jautajums un wifwahjakā pufe. Weenigi Kalnina atklahtā Rehfeenes 4-klafiga tirdsneezibas fcola, kur ofizieli ir peelaihta ari latweefchu walodas mahziba, ir atradufe pee latgaleefcheem pilnu atfihfchanu. Tapeh; ari tas eewehrojams fatts, ka no wairak nekā 130 fkolneekem, leelakā daka winā ir latweefchi. Tas ir labi daudfi, ja atzeramees, ka trihs gadus atpakal latgaleefcheem nebija ne semakās fchfiras widus fcolas, ne ari fkolneeku. Un es efu pahrlleezinats, ka tirdsneezibas fkolā latweefchu fkolneeku fklais ar katru gadu wairofees, jo wina ir weegli pee-ejama weetejeem femneekem, lehta un finamā mehrā latwifka.

Tā ifflatas latgaleefchu dshiwē un buhfchana, attehlotā ihfos fpalwas wilzeenos. Par panahfumeem, protams, war tikai preezatees katrs, kam ruh; zilwezes labklahjiba un kultura. Bet latweefchu tautu tas ween wehl nefpeh; apmeerinat. Mums wifem drofchi ruh;es finat, uf kureeni fchi rofīgā kuftiba latgaleefchus nowedis, waj winus fakaufēs walodas un kultura finā ar diwām latweefchu tautas dakam: Kursemi un Widssemi, waj wehl wairak atfweefchinās un galigi atfchfirs? Tā tad muhf;u preefchā stahw neiffklaidrots jautajums: waj nu latweefchu tautā gaidama fchfelfchanās waj weenoschanās. Schis jautajums beidsamā laikā teel arweenu beeschaf eekufstinats, pee wifem atrod dshiwu atbalfi, pee dascheem pat fazet ne-meeru, baschas un bailes. Sewifchki kursemneekem un

widsemneekem fazet finamu neufstizibu un aifdomas tas fatts, ka latgaleefchi ifdod fawas grahmatas un awifes weetejā iflofne un daschi darbineeft ir kahwufchi krist wahrdam, kas leel tizet par nodomu, nodibinat fawu pafthawigu neattkarigu literaturu. Tapeh; peh; eefpeh;as es mehginafchu fcho jautajumu ifflaidrot, mesglu atfchfetināt un ifraift.

Wifpirms pafatiffimees, waj mehs efam weenoti, waj fchfirti, un kahdās leetās?

Uf fcho jautajumu es gribu atbildet atklahti un fklaidri: mehs efam fchfirti. Nerunafim par to, kahdā fatikfne mehs stahwejam desmit gadu tam atpakal, nerunafim ari par fenejeem muhf;u grehkeem; runafim tikai par tagadni.

Wifpirms mehs efam fchfirti administratiwā finā. Kursemē un Widssemē ir zitadi dshiwes apstahfki un nofikumi nekā Latgalē. Bet fchai leetai naw nekahda eefpaida uf muhf;u gara attihstibu un dshiwē, un tapeh; to atstahfim pee malas.

Tad mehs efam fchfirti kultura finā. Kursemē un Widssemē pee dshiwes, pee eerafcham deefgan ftipri manams wahzu eefpaids, turpretim Latgalē poftu eefpaids. Bet ari par fcho leetu nerunafim, tapeh; ka winai naw nekahda leela fwara, un pee tuwatas tautu datu fatikfmes fweefchu kultura eefpaidu starpibas drofchi nolihdfinatos ihfā laikā.

Mehs nerunafim ari par tizibu, kura katrā finā muhf; ifschfir, pirmkahrt tapeh;, ka fchi leeta buhtu pahrspreefchama glufchi fewifchki un zitā fapulzē, ja israhditos kahda nepeezeefchama wajadfiba, otrkahrt tapeh;, ka fchajā leeta naw tā weegli panahfkama weeniba, kura starp daudf zitām leetam fpeh;igi runā lihds; ari zilweka eerafchas un juhtas; un treschlahrt tapeh;, ka tautas un kultura darbu mehs waram foti labi kopā strahdat, peederot pee daschadām tizibam. Preefch weenoschanās weizinaschanas peetiftu glufchi labi ar to weenu, ja mehs wif; priwatā dshiwē un parafchā mahzetu atteiktees no nowezojufcheem aifspreedumeem un behrnifchfigas kuhdifchanas.

Tad mehs nerunafim ari par semakām tautas fchfiram, kuras fawstarpeji lamajas, zits zitu nofaukdami gan par „pofeem“, gan „fchuhkeem“. Ar laiku winas drofchi es to pafchu zeku, kur winas wedis tautas faprahtigakā un inteligentakā fchfira.

Bet mehs runafim par tautas rafstneezibu, rafstibu un literaturas walodu; par tautas darbineeekem, par winu ufflatu uf tautu un tautas interesem, par wifas tautas garu un domu wirseenu pee tautiftkās darbibas. Schis ir tās leetas, kuras muhf; pateefi wehl ifschfir, un par kurām ir wajadfigs runat un nonahkt pee kahdās fklaidribas.

Lai pahrlleezinatos par manu wahrdu pateefibu, pafnemam rokās tikai muhf;u periodifko prefti, kura ir tautas domu atspogufojums. Ko mehs tur atrodam? Leekas, ka no katras drulatas lapas fklaidri fpihd; zauri, ka ftipri mehs wehl efam fchfirti.

Es nemaf nerunafchu par muhf;u wezeem grehkeem. Tas buhtu welfti faudets laiks. Ko efam faudejufchi un palaidufchi garam, to negreesifim atpakal. Bet nemfim muhf;u prefti Rīgā, Jelgawā un Leepajā tahdu, kahda wina

ir tagad. Pasfatifimees, kà tur teef peefoptas tautas interefes, kà plaschi top saprastā tauta? Wispahrigi teef rakstis tikai par Kursēmi un Widsemē. Par latgaleeschu wajadsibam, prašjumeem, dšihwi un kustibu, waj gluschi narw neka, waj ir gauscham mas. Un ja kahdu reisi weenā waj otrā awisē parahdas ari kahda korespondenze no Latgales, tad tas teef isdarits tā, itkà latgaleeschi buhtu kahda nehgeru tauta no tahtās Afrikas. Bet tas ir wehl labi. Ir dauds sliktat, kad te waj zitur parahdas kahda korespondenze, kas latgaleescheem atklasti ir nelabwehliga un lastajus nowed pee greisām domam par saweem tautas brahseem. Daschu tahdu korespondenzi mehš esam lastajuschi par latgaleeschu kustibu un winas darbineeem, mahzitajeem. Pehz manām domam, warbuht tas ir nahzis no siltas tauteescha firds, bet katrā sinā tur ir bijis mas apdomibas. Ar personam un kauschu schkiram, kuzām ir sinams eespais us tautu, katrā sinā wajaga rehkinatees. Un mahzitaji Latgalē, kas fastahw pa leelakai datai no leischeem, ir strahdajuschi un strahdā lihds pee tautas pazelschanas, nesaudsot ne publes ne naudu. Tapehz augschminetā zekā mehš newaram tautas dafas weenot, bet tikai kaitinat un isschirt wehl wairaf. Un ko es esmu fazjis par Kursēmes un Widsemē periodisko prest, tas pats man jafaka ari par latgaleeschu awisē „Druwu“. Waj tur dauds tahdu weetu, kas latgaleeschus tuwafu eepasihstinatu ar sawu tautas braktu dšihwi, kas par wineem labwehligi isteiktos, kas passubinatu latgaleeschus last literaturas walodā, bet jau latinu burteem isdotus schurnalus, kur wini waretu smeltees sinas par semkopibu? Nē, tur ta narw. Bet ja „Druwu“ war pa datai atwainot, tapehz ka winas materialee un garigee spehki ir wahji, tad to nekahdā sinā newar fazit par wisu muhsu prest.

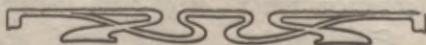
Pee ta nemšm ari muhsu tautas weetneekus domē. Waj wini ir eebilduschi, lai ari weenu wahrdu par latgaleescheem un winu wajadsibam. Nedomajeet, ka preeksch ta nebija nekahda gadijuma. Gadijums bija. Es peewedischu tikai weenu no teem. Kad domē tika pahrspreests skolu jautajums, kad poki, leisch, tatari un kaukaseeschi aistahweja sawu tautu wajadsibas, ar pulstoschu firdi es sekoju debatē un gaidiju, waj neeebildis ar kahdu wahrdu ari muhsu domneeki par latgaleescheem, ka ari tur skolās wajadsiga latweeschu waloda. Es gaidiju un nesagaidiju. Rapehz? Nēst, latgaleeschi narw muhsu mihtās tautas data, narw nosare no latweeschu tautas zelma.

Schis un dauds zitas leetas peerahda, ka mehš pateest esam wehl schkirti. Ne tas muhs isschir, ka Kursēmi un Widsemē grahmatas un awises wehl kà aisweenam isnahf wahzu rakstibā un latgaleeschi raksta sawā isloknē. Es zeru, ka drihsā laikā Kursēmi un Widsemē pahrees us latinu burteem, kà tas pahris gadu atpakaf tika nospreests

un pasahkumi ir jau dariti. Un kas simejas us latgaleeschu isloknē, lai gan es esmu aisweenam pahrlēzinats, ka ari wineem wajadsēja pasneegt rakstus literaturas walodā, bet nenofodu ari tos, kas ir darijuschi zitadu pasahkumu. Zit esmu pehtijis un pasihstu latgaleeschu darbineekus, tad wini wisf ir tajās domās, ka isschirtās tautas dafas wajaga weenot, ka ar laiku wajaga buht tikai weenai literaturas walodai. Tas, kas tagad ir manams pee winu rakstibas, ir tikai pahrejoschs pahahpeens, lai latgaleescheem daritu weeglat peejamu raksta walodu un faturu. Tas, kas muhs wehl isschir, ir tikai gars, ir nowojuschee wezee usskati. Un tomehr, lai ari mehš esam wehl schkirti, bet ar patischanu war peesihmet, ka tagad mehš stahwam weens otram dauds tuwaf, nekā mehš stahwem desmit, peezus, pat trihs gadus atpakaf; tagad weens otru mehš wairaf pasihstam, arweenu beeschat un beeschat teef eelustinati jautajumi, kas muhs war tuwinat. Us preekschu mums atleekas scho eestatu weenoschanās darbu tikai weizinat. Wispirmat tas ir muhsu preses peenahkums. Lai wina apsinigi wed tautu pee tās sapraschanas, ka mehš wisf: latgaleeschi, kursēmeeki un widsemneeki esam tikai weenas tautas brakti. Bet to paschu lai dara ari wisf ziti apsinigee tautas darbineeki tā sabedristā, kà ari priwatā dšihwē. Pehz manām domam, es zeru, ka tās ir ari muhsu wisu domas, tautas darischanās nedrihst buht ne latgaleeschi, ne kursēmeeki waj widsemneeki; mehš wisf esam tikai latweeschi. Un weenalga, sem kahda karoga kas strahdā: waj tas farkanais, melnais, gaischi silais waj silganais, ka tikai pats darbs isnahf muhsu tautai par pateesu, labu.

Tad te ir peenahkums ari muhsu beedribam. Lai gahdā beedribas, ka schkirto tautas datu lozekki beeschat war fastaptees sapulzēs un tuwaf eepasihtees. Sinibu Romisija to jau ir eesahkufe, personigi eezainadama us sawām wasaras sapulzem daschus latgaleeschus. To wina drofchi daris ari turpmat. Zerešm, ka ari latgaleeschi nepaliks parahdā, un mehš redsešm kungus un kundses no Kursēmes un Widsemē Mehseknes laufsaimneeku isstahdē stary 5. lihds 10. septembrim sch. g. Zaur to mahzisees kursēmeeki un widsemneeki tuwaf pasihst latgaleeschus, un atkal latgaleeschi eepasihsees tuwaf ar zitām tautas schkiram, wini mahzisees pasihst, ka latweeschu tauta fastahw ne tikai no laudim, kas mahf gabnit basnizas un krustus, kur wini lihds schim wairaf pahrsinaja tikai isgahjejus widsemneekus, kas mekleja pehz maises un stary kureem atradās dascha pelawa un fehnala.

Tahlat buhtu jagahdā latgaleescheem, ka masalais semkopibas awises, kuras isnahf latinu burteem literaturas walodā, isplatitos ari stary latgaleescheem. Zaur to tee ahtraf aprastos ar literaturas walodu un rakstibu.

Laupibas Aistema.

J. Nowikowa.

(Turpinajums.)

Lihds pat wisjaunakeem laikeem politisko banditismu peekopa tikai no augšas us leju; tuhstoschos weidos pasaulē leelaji aplaupija masajus, drihs klaji un brutali, drihs slepeni un tā satot legali, likumigi. Tagad mehš stahjamees jaunā laikmetā, kur pee aplaupišchanas no augšas us apakšu sahē peeweenotees aplaupišchana no apakšas us augšchu. Jauna schkira privilegeto, kura zenschas nostahtees augstā par likumu, wisās semēs sahē ahtri attihstitees; tee ir ruhpreezibas strahdneeki, „proletareeschi“. — Aplaupišchana no apakšas us augšchu ir tikpat netaisniga, kā aplaupišchana no augšas us leju; bet ta ir wehl postigaka. Wehl leelākā mehrā teef aiskaweta bagatibas peeaugschana un wehl tahlak atlikts tas brihdis, kad apspeestās masas wardē dshiwot pateescham zilwezigu dshiwu.

Pats par sewi saprotams, ka sozjalisms un kolektiwisms tautas interesem ir tikpat pretejs, kā politisks banditisms aristokratijas pateesam interesem. Strahdneeki tikai aiskawē maldibas pabalsta sozjalismu un kolektiwismu. Ja wini atsihtu pateesibu, tad wini abas mahzibas ar sparū atraiditu no sewis. Un taisni tapehž, ka schis mahzibas aiskawē tautas labklahjibas attihstishanos, es winas apkaruju ar wiseem saweem spehkeem. Bet lejā es schim jautajumam esmu nolehmis weselu nodaku no schās grahmataš un te tikai usweherschu ka schis mahzibas radija politiskais banditisms.

Wehl it nebuht naw sarakstiti wiš weidi, kahdos walsis klehpi starp pilsoņem noteek aplaupišchana. Schis metodes peenem til daschadus weidus, ka nemas naw eespehjamš, wisās winas atlahē. Bet robeschas, kuras man schai darbā wilktas, neatkauj eelaistees turpmākos shtumos, un es tapehž tagad pahreimu us ahrejo jeb starptautisko banditismu.

Te ativeras plasahs, gandrihs neaprobeshots lauks. Preekschā naw redsāma nelahda escha. Te eenahkam apgabalā, kur banditisms teef neween peekohts besgaligi plaschi, bet kur tas wehl israhdas goda un flawas pilns. Jau sen nowehrots, ka banditismu weenmehr pawadija preekschā sabeedribas postigas sekas; tas tapehž usstatits par launumu. Bet lihds ar to tatschu nebija eespehjamš atswabinatees no tās waldbinoschās maldibas, ka banditisms esot labs. Lai nu iskultos is schis pretrunas, tad zilweks isgudroja stiki. Winsch walsis robeschas sadalija divi dakās: ideālā un subjektiwā, un teiza: schaijus linijas sahdsiba ir launa, nenes nelahdu labumu, tapehž ta ir noseedšiga, winpus linijas ta nes labumu, tapehž pelna godu.

Kriht azis, ka schis usflats gluschi nepareiss weenlahrēschī aiskawē eemešla, ka eedomata linija naw nelahds dabisks fakts, bet zehlušēs weenigi no abstraktas idejas. Tiklihds kahdā apgabalā nodibinajas personu un mantu zirkulazija, tad schis apgabals istaisa faimneezisku weenibu. Ta ir objektiva realitate. Nu zilwekam eepatihkas, scho

apgabalu sadalit prowinzēs un walsis. Tas ir it labi, tikai newajaga aismirst, ka schahdam eedalijumam ar faimneeziskām parahdibām naw ne masakās dakas. Tas weegli peerahdams. Zilweks kautkuru brihdi scho eedalijumu war pahrgrofit. 1789. gadā Wahzija skaitija wairā par 350 walsim un 1815. gadā wehl tikai 36. Bet ahrpasaulē dabiskos apstahklus zilweks weenā azumirkli newar wis pahrgrofit. Tapehž ir koti leela kluhda, sawu tauteschu ihpashumu zeenit un fweeschineeku ne. Pateesās faimneeziskās interesēs sneedsas pahri par scho zilweku eedalijumu, kur Peteris Pawilu weenu azumirkli usflata par tauteeti un otrā atkal par fweeschineeku.

Tagad ihsumā apluhkoshm starptautiskā banditisma galwenos weidus. Te wispirms jaischkir privati un atlahē darbi.

Privati darbi ir razijas un juhras laupišchana. Kautkahdā semē peemehram fastahdas banda, kura grih aplaupit kaiminu semi; waj kugi atstahj ostu un isbrauz us laupišchanu juhrā un noposta kaiminu semēs peekrastes. Priwatās razijas jo tshakli peekopa Ašijā wehl nefenos laikos. Widus juhrā laupišchana isbeidsās tikai 1830. gadā, kad frantschi bija eenehmuschī Ašchiru. Tagad privatais internacionālais banditisms, paldees Deewam, ir til wairs atmina no muhsu barbariskās pagahnes.

Ari publikais banditisms eesahkas ar razijām un juhras laupišchanām. Kahds walsis galwa nostahjas kahdas armijas preekschgalā. Winsch eebruht kaiminu semē, isposta un aplaupā privatus zilwekus un sabeedribas kafes un eet tad atpakal us mahjam. Tahdas paschas ekspedizijas isdara us juhras. Tās wareja notikt daschados laikos un beeschi atfahrtojas; te peeskaitami normanu eebrotumi Franziā un Anglijā pa Karolingu laiku.

Publiska banditisma smalks weids jau ir pastahwiga meslu maksachana laupijuma weetā. Uswaretajs usbruht kahdai semei, pehž kam winsch eet atpakal, uswareteem peekodinadams, lai tee isgadus winam samakšā sinamu sumu. Politiskā banditisma wispilmigakais weids ir beidsot uswarechana, eekaroschana us wiseem laikeem. Uswaretajs nometas uswareto semē un walda to pehž sawas patikas un sawa labuma.

Karsch neatnes nelahdu leelu labumu. Sarunā wehl kahds wahrds par uswareteem, jo domaju, ka pasaulē nebuhs neweens zilweks, lai ari tas buhtu nes waj kā peesuhzees ar wezeem aisspreedumeem, kas noweizē eeraudšitu kahdu labumu. Bet starptautiskais banditisms ari uswaretajam atnes tikai launumu. Wispirms tapehž, ka ar to faishts laika saudejums. Laimi un labklahjibu wiseem nodroschina planeta stahwolli. Bet nu jebkura deena, kura teef isleetota usbrukschana un aiskaweschana, ir saudeta preekschā ahrpasaulē peelahgoschanas un preekschā labklahjibas peeaugschanas. Te war atfahrto to, kas teikts par eekschējo banditismu. Starptautiskais banditisms

jau aprijis un wehl weenmehr aprij finteem miljonu darba deenu. Semes lode jau sen buhtu pahrwehrsta par leelu dahrfu un muhsu labklahjiba buhtu dauds leelaka, ja nebuhtu peekoptis starptautiskais banditisms. Milfski leels ir tas laiks, kahdu winsch mums nolaupta. Nefkatidamees atpatat firmā fenatnē, palubkoschos tikai us pasaulē stahwofli, kahds tas bija pehz otra puneefchu kara. Eiropa toreis ifstatijas deefgan lihdsiga tagadejai Eiropai. Gar Widus juhčas peekrafi bija nodibinajufchās gandrihs weenada stipruma walstis. Tas bija ihsienais brihdīs, kad wareja nodibinat politisku federaziju. Ja fchi federazija buhtu nodibinajufēs preefch Kristus dsimschanas, tad nebuhtu bijis nekahds germanu un arabeefchu eebrukums, nebuhtu iflams un mehš buhtum iffargati no widus laiteem. Pergamonas un Aleksandrijās bibliotekas wehl tagad pastahwetu un finatnes progress nekad nebuhtu tizis aptumfchots. Kas Eiropā notika 16. gadfinteni, warbuht buhtu norifnajees jau 6. gadfinteni. Lai tik eedomajamees, kas tad pasaulē buhtu tagad, kad twaikū mafchina buhtu ifgudrota jau Iustianiana laikos!

Par nelaimi romeefchu banditisms wifu to ifpostija. Kartagas ifpostifchana, greeku un Afijas noweifschana radija breefmonigo Besarū walsti. Preefch to laiku technifteem lihdselkeem ta bija pahrleeku plafcha, tā ka nebija eefpehjamš eedfihwotajeem nodroschinat pilnigu drofchibu un taifnibu, un ta ari bija par leelu, lai waretu dšihwot. Tapehz ari Romas walstis muhschš nebija ilgs un pehz winas ifirfchanas starptautiskais banditisms paspruka wakam us gadu finteem. Muhsu pehznahtamee warbuht 4000. gadā redsēs to, ko mehš tagad waretum redset, kad Widus juhčas walstis ap otro punifko karu buhtu fadewufchās federazijā.

Bet tagad apluhkofim starptautiskā banditisma teefchos labumus. Tee war buht tikai, finams, kustinamu un nekustinamu mantu. Newar buht ne mafako fchaubu par to, ka fchee labumi neween preefch leelakās dafas pilfonu, bet ari preefch uswaretajeem kara wihreem ir tihri iluforifki.

Wispirms runafim par wadoneem. Preefch dascheem karfch atnes laimi, bet wispahrim tahdi gabijumi ir wifai reti. Leeli labumi banditismam gaidami banditismā tikai tahdā paschā mehrā kā loterijā. Miljons zilweku pasaudē fawus eelikumus un weens weenigs zilweks winnē leelo winnestu. Glufchi tāpat tas ir ar kara laupijumu. Tas ir tikpat eewehrojams, jif reschš. Frantschi 1789. gadā ifpostija Schweiziju un fagrahba Bernes walstis kafē, kurā atradās 7 miljoni dukatos un 18 miljoni zitadās wehrtibās. Wifu to peefawinajās generali. Bet jif gadu wajadseja fchweizeefchu tautai, kamehr wina fakrahja tik dauds? Itweens fapratīs, ka ja aplaupifchanas notiktu beeschaki, tad drihs ween peekruhktu eedfihwotaju puhlinu krahjumu, un aplaupifchanas wairs nebuhtu eenesigas. Ja nu neeewehro weenigi nedaudsos kara wihrus, kureem kriht leelā lofe, bet wifu daudsumu kara wadonu, tad redsams, ka wini zaur laupifchanu dauds mafak eeguhst, nekā wini buhtu warejufchi zaur fainneeziſtu darbu. Tad wehl jaewehro, ka kari ifjekas tikai pehz ilgakeem starpbrihscheem, kamehr

fainneeziſtais darbs ir pastahwigs. Schimbrihscham wisleelakās bagatibas (Morganu, Rofjelleru, Kornedschiju, Wanderbiltu u. t. t.) naw nahfufchās no kara, bet no fainneeziſbas awota. Tā tas laikam buhtu bijis weemehr. Slawenais Atiks, bagatafais romeets, muhsu eras pirmajā gadfinteni nekad nebija karu webis. Dtrup finams, ka wisleelakee kara wadoni beeschi zeeta naudas truhkumu.

Tagad peegreesifimees saldteem, un te atkal jaisfchir algoti saldati un nazionali kara wihri.

Kas fihmejas us algoteem saldteem, tad wina pelna ir glufchi iluforifka. Wispirms ir nepareifi apgalwot, ka politiskais banditisms pelnu fagahdā ar mafaku spehla patehriku nekā fainneeziſts darbs. Kara wihra darbs gandrihs weenmehr ir wairaf puhku pilns nekā strahdneela darbs (pee tam es nemas nerunaju par risku us kara lauka). Bizaram un wina pawadoneem bija jaiszeefch nedfirdetas gruhribas, kamehr eeguwa leelu mantu. Neweens amats, pat wisgruhfakais ne, neprafa tik gruhku darbu.

Kas fihmejas us wadoneem, tas patš fakams ari par algoteem saldteem. Wini reti iswehl leelo losi un saldata eenahkumi, zaurmehrā rehfinot isnahk dauds mafaki nekā rafchotaja eenahkumi. Algota saldata amats ir weens no wismafak eenesigeem; un tapehz fchis amats pa leelai dakai ari atstahts fozialā dšihwē nederigeem.

Kas nu fihmejas us pilfonu saldatu, kas neeeraufch nekahdu laupijumu, tad ir faprotams, ka starptautiskajam banditam preefch wina naw nekahda nofihme, jo winam naw atkauts laupit. Peezus miljardus, kuras frantschi famaksaja wahzeefcheem kā kara atlihdsibu, neifdalija starp wahzu saldteem, kuri bija 1870.—1871. gada karā. Tā tad usfkats, ka banditisms kara wihreem atnestu kahdu labumu, ir tihra ilufija, jeb pareifaki leela maldiba.

Un kas nu atteezas us pascham tautam! Waj wehl wajadšēs rahdit, ka eekarojumi winam neatnes nekahdu labumu? Tas jau ir rokam taustams. Eekarojumam naw nekahdu zitu panahkumu, kā weetu apgahdashana uswaretajai tautai, kura pahrwaldis uswaretos. Bet fchis weetas dabū neleels mafakums. Plafchajam mafam no tam neatlez ne mafakais labums. Indijā dabū angstas algas 3000 angļu eerehdni; algas wehrtē us 278 miljoneem frantu. Ja fchee zilweki Indijā nebuhtu nodarbojufchees ar pahrwaldifchanu, tad wini buhtu fehruſchees pee zita amata (ruhpneeziſbas, tirdsneeziſbas, mahkflas u. t. t.), kas angļu tautai warbuht buhtu atnefs wehl leelaku bagatibu. (Leelakais labums angļu tautai no Indijas naw winas pahrwaldifchana, bet tas fakts, ka ta nowehrfch to banditismu, ko peekopa eedfimtneeku walbineeti. Ja fchee walbineeki Indijā spehtu nodibinat tikpat preefchfihmigu kahrtibu, kā wahzu walbineeki Wahzijā, tad angļu waldbiba wineem Indiju waretu atstaht bes it nekahdas laites preefch tautas.) Es jautaju, ko Wahzijai eenes Elfas-Lotringijas eekarojums. Neko wairaf, kā par 500 miljoneem marku paleelinatus nodoklus un daschas weetas, kuras isdala aristokrateem un burfchujeem, kuri buhtu warejufchi ispildit ari zitus amatus; bes tam zaur eekarojumu teef pastiprinats militarais reschims.

(Turpmat wehl.)

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinājums.)

Brobijas tirgus atklāšchana un kapteina Lenarta nahweschana notika peektdeen. Stiprais Menšs, wina slepkawa, bija mescha buhdinas ūrmgalwja dehls. Tadeht ūwehtdeenā, kad tšchigani peewatarē atkal sehdeja mescha buhdinā kopā, tee ūneedūa wezajam Janim Helam ūawu pudeli beeschaki nekā zitam reisam un runaja ar winu par zeetumneeku dšihwi un pahrtiku un isklauschinaschanu, jo tee ar to wifu bija labi pašinas.

Wezais sehdeja aiskrahsnē uš bluķa un runaja maš. Wina leelās, bešpšhduma azis stihwi luhkojās pahri istabā ūanahkuschajai druhšmai. Bija jau krehsla, bet preeūchu mallas leesma meta istabā nemeerigu gaišmu, apgaismodama lupatas, nabadsibu un truhtumu.

Durwis klusu atwehrās un eenahza diwas ūeeweetes. Tās bija jaunā grafeene ar Brobijas mahzitaja meitu. Sawadi tam wajadseja preekšch wezā wentuķa isstatitees,

ka wina, mihlejama un ūlaištumā staroscha, eenahza uguns ūpšhduma aplokā. Wina pastahstija teem, ka Gesta Berlings jau kopūch kapteina Lenarta nahwes neesot muiūchā redsets. Winas ar meiteni esot wifu pehžpusdeenu pawadijuūchas meūchā mellebamās. Tagad wina redsot ūche wihrus, kuri daudū apkahrt kšejojuschi un labi pahrsinot

wiūus zeūus. Waj neweens no wineem neesot redsejis Gestas Berlinga? Wina esot ūchurp eenahkuse apwaižatees, waj kahdam naw gadijees winu fastapt.

Welts jautajums. Neweens nebija wina redsejis.

Wini pašneedūa tai tuwat pee uguns krehslu, wina apsehdaš un brihdi sehdeja klusu zeesdama. Sarunas bija apklusuūchas. Wiū luhkojās uš winu un brihnežās par to. Tad winai ūchis klufums kluwa baidoschs, wina ūatruhtās un melleja garā pehž kahdas weenaldfigas ūarunas weelas.

„Ja es nemaldos, tu esi bijis ūaldats?“ wina greesās pee ūrmgalwja. „Pastahsti mums kautko no kara.“

Klufums pahrwehrtās tikai wehl baidoschaks. Wezais sehdeja, itkā nebuhtu winas wahrdu dširdejis.

„Es labpraht wehletos pašlauūstees kautko par karu,“ ūazija grafeene. Bet peepeschi wina apklusā, jo winas

pawadone tai pawewa ar galwu ūihmi. Wina, jadomā, bija pateikuse kautko nepeeklahjigu; wiū ušlubkoja to, itkā ta buhtu pahrkahpuse kahdu peeklahjibas praūjumu. Peepeschi kahda no ūeeweetem eesahla ašā balūi:

„Waj ta naw bijuū Borgas grafeene?“

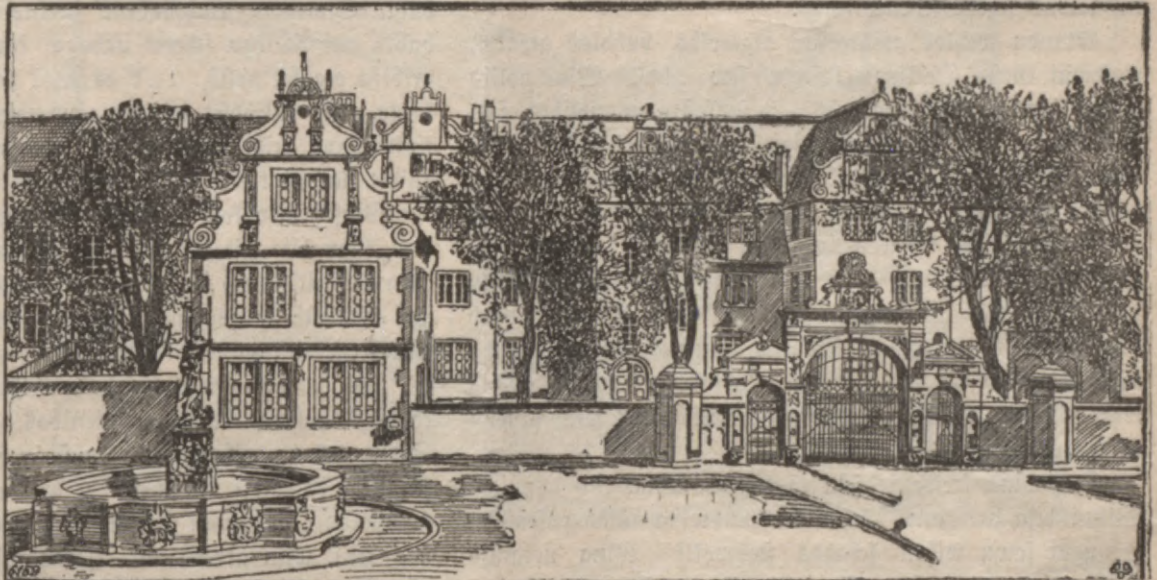
Ja, wina ta esot.

„Taj gan wajadsetu ūinat daritees kaut ko labaku, nekā ūreet pa meūchu pakal trakajam mahzitajam. ūūui!“

Grafeene ušzehlās un ūazija ardeewu; ūchi tagad esot deesgan atpuhtuūes. Tšchiganeete, kas pirmit eesahla runat, pawadija to pa durwim.

„Es gribeju tikai grafeenes kundsei pateikt, ka es ūawu isteikto nemaš tā nebiju domajuse. Man til bija kas jaūfaka, jo ūchis weziš paleek traks, kad dšird runajot par karēm. Es negribeju teikt nekā ūlikta.“

Grafeene ūteidsās tahlak, bet drihū atkal apūtahjās.

Friedbergas pils Hesenē, kur ūchimbrihūcham uūturas Wini Keiūaristās Majestates.

Wina redseja apkahrt draudoscho meūchu, ehnaino kalnu, twaikaino purwu. Neomuligai wajadseja buht te dšihwei, kad gars pilns gruhtu, kaunu atminu. Winai palika ūrmgalwja ūchehl, kas sehdeja buhdinā, kur tšchigani bija wina weenigā ūabeedriba.

„Anna Liūa,“ wina teiza: „greesiūimees atpakal. Wini pret mums bija labi tur buhdinā, bet es ušwedos kā nepeeklahjās. Es parunaūchos ar wezo wihru par tiūtamām leetam.“

Un preeziga, ka tai esot isdewees atraūt kahdu, ko ta waretu meerinat, wina dewās uš buhdinu atpakal.

„Es baidos,“ wina teiza, „ka Gesta Berlings warbuht ūtaigā ūche meūchā apkahrt, kaudamees ar pašnahwibas domam. Tadeht ir no toti leela ūwara, ka waretu winu drihū atraūt un wina noluhku isjaukt. Mums ar Annu Liūi beeschi likās, ka meūs winu eeraugam, bet wiūūch

attal un attal mums pasuda stary tokeem. Winsch drofschi ween ir kaut fur tuwumâ pee kalna, fur nonahwejâs Nigardes meitene. Un tã man patlaban eekrita prahtã, ka man naw wajadfigs eet pehz palihga atpakat lihds Gtebi, jo tepat ir daudj spehzigu wihreeschu, ka tee Gestu Berlingu bes schaubam waretu nofert!"

"Augscham, wihri!" issauzãs pirmitejã feewa. "Kad grafeenes kundse neusluhko fewi par pahraf labu, luhgt muhsu laudis deht kahda pasubuscha, tad jums tuhdat jaect, kury wina sauz!"

Tschigani uszehlãs un dewãs laukã meklet.

Wezais Jans Heks sehdeja kluff un luhkojãs glahschainãm azim us preefschu, til tumschi un aß, ka no wina flata wareja fajust bailes. Saunajai kundsei negribeja eenahkt neweens teikums prahtã, ar ko ta waretu winu usrunat.

Te wina eeraudfija, ka kahds us salmu kuhka noguldits behrns bija flims un weenai no tschiganu feewam sahpeja rola. Tuhdat wina eesahka flimajam palihdsset. Drih ween pfahpigãs feewinas kluwa tai draudsenes un rahdija tai sawus fihkos fihdainischus.

Stundu wehlat wihreeschi atgreesãs buhdinã atpakat, wesdami Gestu Berlingu safeetu few lihds. Wini nolika to pee uguns. Ta apgehrbs bija saplofhts un netihrs, feja pahwehrsta un azis meschonigi walbijãs us ahru. Pehdejãs deenas winsch ari bija pawadijis breefmigi; bija gulejis us kailas, flapjas semes, speedis feju un rokas purwu mullajos, wilzees pa klints kraujam, speedees wisbeesalajos schlutos . . . Tagad winsch redseja, ka nahwe naw atrodama til weegli. Stundu pehz stundas winsch bija zihnijees meschã ar fewi un sawu arween no jauna usleesmojoscho dshwes preeku. Labprahtigi winsch nebija wihreescheem sekojis, — teem bija peenahzees winu sanemt ar waru un faistit.

Kad wina feewa redseja to tahdu, wina tika dusmiga. Winaai bija ari saws lepnums un wina jutãs pasemota, eeraugot sawu wihru schahdã stahwofli. Wina neraifjia wina faites wakã, bet atstahja to semẽ gukot.

"Kã tu isskatees," wina teiza.

"Es jau negribeju tew rahditees," winsch atbildeja.

"Waj tad es neefmu tawa feewa? Waj man naw teefibas gaidit, lai tu ar sawãm behdam nahktu pee manis? . . ."

"Es nestnu par ko tu fewi usluhko. Es nestnu, kahdi ir tawas dshwes nodomi un plani. Bet es finu, ka newaru isdarit tew leelaku pakalpojumu, nekã nomirdams."

Wina usmeta tam besgala nizinoschu skateenu.

"Tu gribeji padarit mani par paschlepkawas atraitni!"

Wina feja sahpiigi sawillãs.

"Elisabet, atlauj mums isrunatees apasch tschetram azim . . ."

"Kapehz lai schee laudis neklausas, ko mehs sakam?" issauzãs wina asã balsi. "Waj mehs esam labaki nekã wini? Waj kahds no wineem ir bijis par eemeslu wairaf nelaimem un behdam nekã mehs? Wini ir mescha un leeljeku behrni, — wifur walda pret wineem naidis un reeb-

jums. Kai dsird ween nu ari tee, ka ari Gtebi lungs, ari pats wifu mihletais Gesta Berlings mirst kaunã un grehla. Tu domã, ka es turu fewi labatu nekã winus? Zeb tu luhkojees us teem kã us flittakeem?"

Winsch ar puhlem pazehlãs no semes pusschẽdus un usluhkoja to ar spihribã usleesmojuschãm azim.

"Es neefmu til sabojats kã tu to domã," winsch sauzã un sawãs dusmãs isschahstija tai wifu par sawas schis deenas fajuhsmibu, par satiltschanos basnizas preekschamã ar Sintramu un par sawu lihgumu ar winu.

"Ar mani jau fen buhtu wifs bijis galã," winsch pehdeji teiza, "nebuhtu til atnahkuse us meschu. Es newareju nonahwetees, kamehr tu biji man til turu. Bet tagad atkaid mani, lai es waru sawu wahrdu peepilbit."

"At," wina sazija, kad winsch bija beidjis, "zil es to wifu labi pahstistu! Warou frases un maneeres! Mhuscham gataws bahst rokas uguni, muhscham gataws pats fewi atdot ne par ko, Gesta. Bil zittahrt man tas parahbijãs zehli! Bet kã, turpretim, tagad es mihlu meeru un apdomibu! Sa tu ar roku us godajamã wihra sahrla buhtu Sintrama klastbuhtnẽ swehrejis, ka dshwof, lai buhtu par palihgu scheem nabaga laudim, kuru winsch gribeja eegahst postã, ta d es tewi buhtu flawejuse. Bet ka tu gribi palihdsset wineem zaur noseegumu, ka tu grehku ispirtschanu gribi nopirktees ar grehku, — kã tad tu wari gaidit, lai es taru darbu atfihstu par skaislu?"

Winsch usluhkoja to pilns ismifuma.

"Man bija jaatrod islihdshinaschanãs!" winsch issauzãs.

"Un kas zits man ir, ar ko ispirktees, kã sawa dshwiba? Tu aismirsti, ka es esmu nosweests mahjitajs, atstumts no zilwekeem, atstumts no Deewa."

"Kã tu eedroschinees tã runat, Gesta! Tew ir parahdits pahraf daudj mihlestibas, ta ir tawa nelaimẽ. Seeweetes un wihreeschi — wif ir tewi tilai mihlejuschi. Ka tilai tu jokoji un smehjees, ka tilai tu wineem spehleji un dseedaji, tad wini tew peedewa wifu. Wifu, ko tu ar neisdariti, wini atrada par aisgrahbjoschu. Un waj tu nedsirdeji prahwesta kapa runas? Tu nedsirdeji, ko Deews no tewim gaida? Nabaga laudis, eedami us mahjam, domaja par tewi kã par sawu glahbeju — un tu aisgahji us meschu darit few galu! Tu eß winu wifu waronis, Gesta, un tu gribi winus pamest!"

"Kã lai es bes naudas wineem palihdsu? Waj es neapfolijos Sintramam mirt, kad tilai buhschu scho waja dfigo naudu dabujis?"

"Mehs Gtebi," atbildeja grafeene un winas balsi drebeja ais dusmam un sahpem; "finajãm jau wakar, fur schi nauda atrodas. Majoram Fuchsam peepeschi eekrita prahtã, ka winsch kahdu natti scho naudu nejauschi usgahjis, uslahpis torni iskast no swana lodei waru."

Gesta aiswehra azis un pazehla safeetãs rokas pee kruhtim, itkã gribedams apklusnat sawas firdi schnaudjoschãs mokas.

"Bet atteezibã us tewi tas neko negrofa," grafeene turpinaja. "Sintrams tew ir godigi atklahjis, fur nauda flehpjas, tã tad pret winu taws peenahkums paleef mirt."

At, kà tik tu wari eedomatees, ka nauda war palihdset tahdam postam kà schis? Un skatees, Gesta, kas tàs par frashchnam beigam tawai gaitai! Tewi pawadis ar asaram us kapsehtu un wifk tewi flawès ne mafak kà labo kapteini Lenartu, jo tu tatschu ari eff atdewis sawu dshiwibu preefsch tautas . . . Un tilai es weena buhschu, kas sinàs, ka tu to atdewi preezigs, ka teezi no tàs wakà, jo tew bija dauds ko noschehlot un suhdset, kas tew dshwojot ehstu firdi. Bet tagad es tew pawehlu, ka tew jadshwo un gluschi weentahrschi jaect un jadara saws peenahfums.

„Tew nebuhs sapnot no waronu darbeem, tew nebuhs spihdet un fazelt isbrihneschanos; tew buhs gahdat, ka taws wahrds neteef par dauds zilats pasaulè, ka tu teezi waital neewehrots. Bet papreefsch apdomajees labi, pirms tu nemi Sintramam doto wahrdu atpakat. Tu tagad eff few eegahdajees tahdu sawadu preefschteefsbu mirt un dshiwiba nahlotnè dauds preeka tewim wairs nefolis. Lihds schim muhsu starpà ne-

kahda ihsta flaidriba naw walbijuse, Gesta; tew naw bijis drofmes par sawu feerwu mani uffstatit un man nekad naw bijis sinams, waj ta bija Deewa griba, kas muhs saweda kopà, waj ar' tilai flimigas, pahrspihletas eedomas sekas no manas pufes. Kahdu laiku mana wehleschanàs bija, dotees us deenwideem, jo es domaju, ka preefsch manis, grehzienezes, buhtu pahrat leela laime buht par tawu laulatu draudseni un staigat zaur dshiwu pee taweem sahneem. Tagad es gribu palitt. Ja tew ir spehks dshiwot, tad es

palitschu. Bet negaidi no tam preeku: es tewi peespeedischu staigat pa grehtajeem peenahfuma zekem. Nekad neudroschinees sagaidit no manis preeka un zeribas wahrdinus. Wifas behdas, wifas nelaimes, kahdam mehs abi bijuschi par zehloni, es nostahdischu muhsu namà kà waktneelus. Waj tad firds, kura tikdauds zeetuse kà mana, spehj wairs mihlet? Bes asaram, bes preeka es staigaschu pee taweem sahneem. Apdomajees labi, Gesta, pirms isschirees. Tas zeksch, ko mehs staigafim, ir grehtu noschehloschanas zeksch.“

Atbildes wina negaidija. Wina pamahja sawai pawadonei un aisgahja.

Kad winas isgahja mescha, jaunà grafeene eesahka ruhgti raudat un raudaja, kamehr nonahza Glebi. Tilai tur nonahfuschi wina peepeschi eekrita prahtà, ka wina pawifam aismirfufe parunatees ar wezo saldatu Jani Heku par peemihligakam leetam nekà par taru.

Mescha buhdinà, kad winas bija isgahjuschas, wifk palika klnfu.

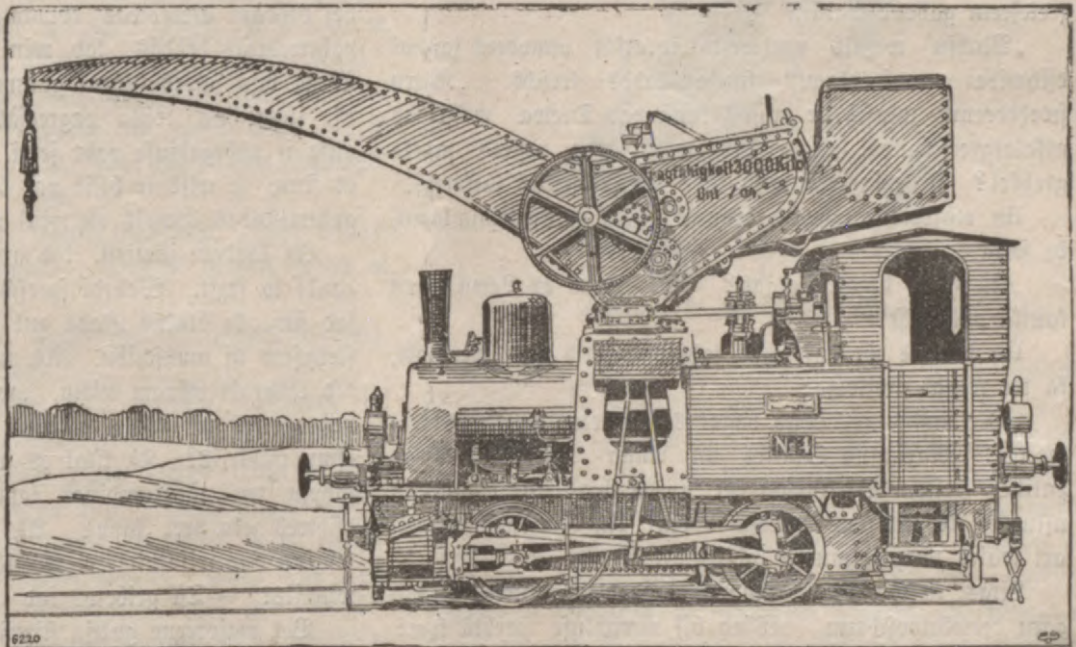
„Kungs un Deews, Tewim lai gods un teifschana!“ fazija peepeschi wezais kareiwš.

Wifk us to paluhtojàs. Wifsch bija peezehlees un flatijs darbigi few aplahrt.

„Launums — wifk ir bijis tilai launums,“ wifsch teiza. „Wifk, ko es esmu redsejis, kopsch man azis atwehruschàs, ir bijis launums. Launi wihreeschi un launas feeweetes. Bet wina ir laba. Manà mahjà ir bijis labs zilwels. Kad es nu sche sehdeschu weens, tad es winas atminefchos. Us mescha telam wina buhs manà tuwumà.“

Wifsch noleezàs pee Gestas, atraifija ta faites un pazehla to kahjàs. Tad wifsch firsniigi safehma ta roku.

„No Deewa atstahts,“ wifsch fazija un palozija galwu; „tas ir wifk! Bet tagad tu wairs tas neef un

Jaunà krana?lokomotive.

ari es wairs ne, kopsch wina ir bijuse manà mahjà. Wina ir laba.“

Otrà deena wezais Jans Heks atnahza pee teefnescha Scharlinga. „Es gribu nemt sawu krustu us fewim,“ wifsch teiza. „Es biju nekreetns zilwels un tadeht man usauga nekreetni dehli.“ — Un wifsch luhdja teefnesk, waj wifsch newaretu nonahft sawa dehla weetà zeetumà, isjeest tam peespreesto fodu. Bet tas, protams, nebija isdarams.

Un bija aisgrahbjoschi redset, kà wifsch sawu dehlu pawadija, gahja lihdsàs wina zeetuma rateem, guleja pee wina zeetuma durwim un neatstahjàs no ta, kamehr wina foda laiks bija aplahrt.

Margareta Belsing.

Majoreene nonahza pee Lewesera kahdas deenas preefsch feemfwehtkeem, bet Glebi sahneedsa tilai swehtfu wakarà.

Pa wifu garo zetojuma laiku wina bija flima, — bija dabujuse plaufchu karfoni un stipru drudfi. Un tomehr nekad neweens wehl nebija redsejis tās preezigakas un jautrakas, nekad neweens nebija dsirdejis no tās laipnatu wahrdu nekā tagad.

Brobijas mahzitaja meitene, kura preefsch oktobra jau bija pee winas, sehdeja tai lihdsās kamanās un buhtu labpraht gribejuse braufschanu paahtrināt, bet wina nespehja wezās kundses atturet pee katras pretimnahzejas fastapfchanas firgus apturet, peefault gahjeju klah un to istaujāt.

„Kā eet jums ap Lewu eseru?“ wina prašja.

„Mums eet labi,“ flaneja atbilde. „Nahf labati laiki. Trakais mahzitajs un wina kundse wiseem palihds.“

„Tagad aust labi laiki,“ atbildeja kahds zits. „Sintrama wairs naw. Etebi kawaleeri ir eefahfuschy strahdat. Brobijas mahzitaja naudu atrada basnizas torni. Tas ir tik dauds, ka Etebi spofchums un flawa war atkal tikt pazelti kā agraf. Un wehl paleet deefgan, ko truhfumzeetejeem gahdat maifi.“

„Muhfu wezais prahwests ir atkal atmodees jaunai dsihwibai un spehkam,“ sazija kahds treschs. „Kratu fwehtdeenu winsch ar mums runā par Deewa walstibas atkalatgreeschanos. Kam tur wehl war rastees preefs grehkt? Ir eefahzees wifa laba waldneezibas laikmets.“

Un majoreene lehnām brauzā tahfat un iswaijāzā katra, ko fastapa:

„Kā jums tagad klahjas? Waj jums ap Lewu eseru kautka netruhfst?“

Un drudfis un duroschās sahpes kruhtis tapa weeglafi, ka tee winai atbildeja:

„Pee mums ir diwas bagatas feeweetes un labas feeweetes: Marianna Sinkler un Anna Stjernhet, kuras palihds Gestam Berlingam eet no mahjas uf mahju un usluhtot, ka neweens nezeefsch badu. Un brandwihna katti ari wairs neaprij muhfu labibu.“

Likās, ka majoreene kamanās sehdebama turetu weenu garu deewalposchanu. Wina bij nonahfufe fwehtā semē. Wina redseja, ka wezās, trunkainas sejas noskaidrojās, kad sahfa runāt par laikeem, kahdi nu pee teem nahfuschy. Slimneeki aismirsa sawas sahpes, lai tikai flawetu scho lihgsmitibas deenu.

„Mehs wif Kufsim tahdi, kā kaptains Lenarts“, wini runāja. „Mehs wif buhfm kreetni un labi; domasim labu par sawu tuwatu un nedarifam neweenam nēka, kas tam waretu kaitet. So zaur to Deewa walstibas atgreeschanās tiks paahtrinata.“

Wina atrada wifus apparotus no ta pascha gara. Muifchās tika isdalitas brijwas pusdeenas. Wif, kam ween bija kahdi darbi, dewa tos tagad strahdneekem un majoreenes septinās dsjelsleetuwēs darbs gahja pilnā gaitā. Nekad wehl wina nebij jutufēs labaf, nekā tagad, sehshot kamanās un eelpojot sahposchajās kruhtis aufsto gaisu. Ne gar weenu sehtu wina newareja pabraukt nepeeturejuse un neapwaijajufēs.

„Tagad wif ir labi!“ flaneja atbilde. „Kas te bij par truhfumu, bet Etebi kungi mums palihdsjeja. Majo-

reenes kundse pabrijnefees, kā tur wif ir eerihkots. Dsirnavas drihs buhs gatawas, kaltuwe jau pilnā darbā.“

Truhfums un satrizinoschee notikumi bij wifus pahrewehrtuschy. Ak, ne ilgi tas tā turpinaschotees! Bet tomehr bija tik tihkami, atgreetees semē, kur zits zitam palihdsjeja un wif wehlejās labu. Majoreene juta, ka wina warot kawaleereem peedot un wina Kabitajam par to pateizās.

„Anna Lisa,“ wina teiza: „es wezene, sehshu sche un man leekas, ka es atrodos jau zekā uf paradisi, kur miht fwehtlaimige.“

Kad wina sehdeji nonahza Etebi un kawaleeri issteidsās tai preti palihdsjet islahpt no kamanām, tee winu wareja tikko wairs pasiht, jo ta bij tikpat mihliga un laipna kā winu paschu jaunā grafeene. Wezakee, kas winu bij pasinuschi, kad ta wehl jauna bija, tshufsteja weens otram: „Ta naw Etebi majoreene — ta ir Margareta Belfing, kas tagad atgreeschas.“

Kawaleeru preeki, redsot winu pahrnahkam tik laipnu, bes kahdam atreebibas domām, bij leeli; bet drihs tee pahrewehrtās behdās, kad wini eeraudstija, zil ta flima. Wina bija jawed tuhdat gulamistabā un jaleel gultā. Bet uf fleegschna wina pagreesās atpakal un teiza: „Ta auka ir pahrgahjuse pahr semi, — Deewa weefuli! Tagad es sinu, ka wif ir bijis par labu.“ Tad wina aifwehra gulamistabas durwis un wini nedabuja wairs winas redset.

Ja kahdam jamirst, tad arween tew ir uf winu tik dauds ko fazit. Wahrdi speeschas ar waru pahr luhpām, kad fini, ka blakus istabā guf kahds, kura ausf drihs aifsehgsfees uf muhschibu. „Ak, mans draugs, mans draugs,“ tad labpraht winām teiktu, „waj tu wari peedot? Waj, neraugotees uf wifu, tu wari tomehr tizet, ka es tewi esmu mihlejis? Kā tikai es wareju tew darit tildauds sahpu, tewi tā skumbinat, kamehr mehš gahjam kopā scho dsihwes zetu pret kapu? Ak, mans draugs, kā es tew tenzinu par wiseem teem preekeem, ko tu man efi dahwinajis!“ — Tā gribetos tad runāt un wehl dauds wairaf.

Bet majoreene guleja stiprā drudfi un kawaleeru balhs nespehja winas aifneegt. Waj tad pateefi winai wairs nekad nebij dabut sinat, kā wini atkal usahfuschy tās darbu, kā isglahbuschi Etebi godu? Waj wina teeschām to wairs nedsirdeš! —

Pehz brijsha kawaleeri dewās lejā uf kaltuwi. Batlaban tur nestrahdāja. Bet wini eebehra zepfi jaunās ogles un jaunu rudu un sagatawoja wifu kaufeschānai. Wini nelika fault kalejus, kuri bij aifgahjuschi uf mahjam fwehtit seemfwehtfus, bet strahdāja paschi. Kaut tikai majoreene spehtu nodfihwot wehl tik ilgi, kamehr ahmurs nahza darbā, gan tad winu darbs pats pastahstitū tai par wineem!

Bij wakars un pahr winu darbu nonahza nakts. Wairafi no wineem pahrdomāja par to, zil sawadi tas esot, ka atkal wini fwehtija seemas fwehtfus smehde. Leelais sinatneeks Kewenhillers, kuresch bij smehdes un dsirnavu usjelschānu wadijis, un Kristians Bergs, stiprais kaptains, stahweja pee zepfa un usraudstija kaufeschānu. Gestā un Julijs nēfa ogles. No pahrejeem daschi sehdeja uf laktas sem uswikta ahmura, daschi bij apmetufchees uf ogfu

ratineem un dsels stangu blahkeem. Lewenbergš, wezais mistikis, farunajās ar krusttewu Eberhardu leelo filosofu, kurešch sehdeja tam lihdsās uš laktas.

„Schonatt Sintrams mirš,“ winsch sazija.

„Kapeh; taišni schonatt?“ praštja Eberhardts.

„Tu taš atmineš lihgumu, kuru mehš noslehdsām ar winu gadu atpakat? Tagad mehš neesam darijuschj neka, kas naw kawaleerists un tā tad winsch ir pasaudejis.“

„Ja tu tahdām leetam tizi, tad tatschu tu šinast gan ari, ka mehš tomehr esam nodarijuschj daudš ko nekawaleeristu. Pirmā kahrtā, mehš nepalihdsesjām majorenei; otrā kahrtā, mehš esam eesahlfuschj strahdat; treschā kahrtā ihsti kawaleeristi nebij ari tas, ka Gesta nenonahwejās, kad bija solijees.“

„Es par to esmu pahrdomajis,“ atbildeja Lewenbergš. „Bet man leekas, ka tu te kluhdees. Mums bija aisleegts nodotees darbam ar masistām domam deht pašču labuma, bet newis tā, ka to prasa no mums gods, waj mihlestiba waj ari muhfu pašču pestišchana. Peh; manām domam Sintrams ir pasaudejis. Ja, es to šinu. Es wifu wakarū dsirdeju wina kamanu swaninu, bet tas nebij nekahds ihsts kamanu swaninsch, — drihs ween winsch buhs šche, mums klast.“

Un masais, wezais wihriusch sehdeja un stihwi luhtojās uš atwehrtajām smehdes durwim un maso šilas debesš gabalinu ar paretām swaigsnem, kuras bija pa tam redsamas. Beepešchi winsch uslehza kahjās.

„Waj tu redš winu?“ winsch tšchulsteja. „Luh, winsch nahš, ka lihdsams, kaltuwē! Waj tu neredš wina uš fleegschna?“

„Ne, es neredsu neka,“ krusttehws Eberhardts atbildeja. „Tu eš noguris, tas ir wiš.“

„Es redseju winu gaischi pret debesim. Winam bij garais wilka kaschols un ahdas zepure. Tagad winsch ir tur — tumfā un es newaru wina wairs redset. Nau, tagad winsch ir tur pee zepa. Winsch stahw gluschj blakām Kristianam Bergam, bet Kristians, ka leekas, wina neredš. Nu winsch peeleezas un eemet kaut ko uguni. Hu! Zit winsch isskatas nejauks! Ušmanatees, juhs tur, dibenā!“

Tai pašchā azumirklī atskaneja sprahdseens un dsirksteles issprahga pa wifu smehdi. Bet nekas launs nenotika.

„Winsch grib atreebtees!“ Lewenbergš tšchulsteja.

„Ne, tu eš par traku!“ issauzās Eberhardts. „Pehdeji taš tew wajadsetu mest reiš schahdām leetam meeru!“

„War tā domat un to wehletees, bet ko tas lihds! Waj tu neredš, winsch stahw tur pee balka un nurgajas par mums. Bet, tiš teescham ka es dsihwoju, man leekas, winsch raifa wakā ahmuru!“

Winsch uslehza un aishahwa Eberhardu few lihds. Tai pašchā brihdi ahmurs dimdedams nokrita uš laktas. Bij atahkejees tikai kahds krampis wakā, bet Eberhardts ar Lewenbergu bij tiš tisko laimigi isglahbuschees no nahwes.

„Nu, tu redš, ka winam wairs naw par mums nekahdas waras,“ Lewenbergš triumseja. „Bet atreebtees winsch grib, tas ir swehti.“

Un winsch ussauza Gestam Berlingam: „Ušej pee feeweetem, Gesta. Warbuht winsch parahdisees ari winām. Winas naw parahduschas redset tahdas leetas ka es, winām weegli waretu tiš bailes. Un usmanees, Gesta, jo winam naw labs prahts uš tewim un warbuht winam tawa solijuma deht ir par tewi šinama wara. Kas to war šinat?“

Professore Dr. Marija Kiri (Curie).

Wehlat israhbijās, ka Lewenbergam ir bijuse taišniba, ka Sintrams seemšwehtku nakti miris. Daschi apgalwoja, ka winsch esot zeetumā pakahrees. Ziti teiza, ka taišnibas kalpi esot winu kluštēm nomuschijuschj, jo ismekleschana rahbijušes wehreshotees winam par labu un tas tatschu negahja, ka winam atkal atkautu eeguhš faru waldbibu par apfahrtni. Wehl ziti apgalwoja, ka šinamais melnais kungs esot atbrauzis ar melneem širgeem un rateem un winu aiswedis no zeetuma un Lewenbergš nebija weenigais, kas to seemas swehtku nakti redsejis. Winsch tizis redsets ari Torfā un rahdijees Ulrikai Dillner šapnos. Wehl daudš stahstija, ka winsch teem parahdijees, kamehr beidsot Ulrika Dillner pahrweda wina lihki uš Brojas kapehtu. Ari wina nekreetnos kalpus ta lika atkaišt, eeweda muiščā kristigu reschimū un tagad tur wairs nespoko.

(Turpmat beigas.)

Mahkflas templis.

Fragmentis no Fallija.

1.

Ne mirš, Raini. Nu eestim,
Dšihwais Imanta kur duš!
Un Silajā kalnā šautsim:
Šche latwju templis buhs!

Ši latwju walodas wahrdeem,
To zeshim is atminas!
To zeshim is latwju škanam,
Un weeglas lai atskanas!

Un templis kalnā zelsees,
Un zelsees un pazelsees!
Un debesu mahkonos baltos
Ta kupels eesteepees.

Un krona lukturi fauli,
To nonešis Aspasija!
Un kometem pihlarus aptihš,
Lihš gaisma us podija.

2.

Un redsu, skreen rakstneeki barā!
Un glorijs faule lihst!
Un wiseem pa preekschu pret kalnu
Zau Augusts Deglavs swihst.

Un leekas, ka Poruks tam teittu:
Tā nu tak newar skreet!
Uš aufs tam zepure, lihšsās
Kā druhmibā Blaumans eet.

Un Apššchu Jekabs fežā
Kā olimpeets flaištakais!
Latwiškās genialitates,
Gan wifusmarschigais!

Un Sudrabu Edschus un Pludons,
Wehl Seltmatis parahdas —
Tas skatas pehž infusorijam,
Un pušes tam wihtuščas.

Ar palitru, pindselem rokā
Get Eglits un jaunakee —
Wif muguras Andreewu Needru
Pawifam tā nejustu tee.

3.

Un Aulseka Lihdumneekā
Templi es eestatos,
Un Apššcha Bagatos rados,
Un klusajos Dumbrajos.

Un Wezwehwers, bahrenite —
Kahšs Krauklitei roku sneeds.
Un Wisuls ar Wirpuli wahras —
Kā pa Gaitu frogu kleeds!

Un Rudolfa mihlotaji
Kā pagalmā usdanzo!
Un Raudupeete gan ari —
Pats autors atkauj to.

Un Deglawam Seltenite —
Wif rokas tā bruhngans wed.
Un Poruka Musikants wežais
Tit lihku kupri met!

Ar Strautinu Aspasija
Par Laimu nu debatē!
To apššausch kasejas damas
Un Storchbein jaunkundse.

Un Sudrabam Danka klehpi,
Un lihšsās Peteris Rains:

Kā finatnes mahžeklis schēhstais
Un tautskolas lihgawains.

Wehl tschabelē Poruka behrni —
Kā tad, ari Matišinšch!
Un kweez un uršsch pa widu
Tas Es- un tas Nuttetinšch!

4.

Un weegli taureni flaišti
Gan Poruka dseesminas!
No pušes us puši laiščas,
Lihšs greesteem lidinas.

Tit neredš tās daitakā galwa,
Par wifu man mihlotā!
Kā Golgatas ehrekschu kroni
Sahpju ne pestita.

Gan azu plakstinus smagos
Ta swabadi nezilā.
Bet apburti smaidi uš luhpam
Un deewiba iszilā!

Ta podija gaismā raugas
Kā wanags to mekletu
Un saudšiga humora dabā
Ko smeekligu redsetu.

To smihdina dsejneezini
Bes kluhdam kas šalkani —
Uš Genija flawu leelo,
Ne zeeschanam alkani!

Un lihdušcham klast ne gari,
Ne gari to klastitu —
Kā puitu aif aufs ween nemtu:
Pasihsti Heini tu?

5.

Ba durwim nahf akteeri pulkā,
Teem dšhwakais temperaments!
Un jautras un spihtigas sejas,
Un augums tā paraments!

Uš azim waj dšrksteles skrehja!
Bakchanti, welnini!
Un deewišchke nebehdnu smaidi!
Al, Attikas Helleni!

Un vivat fauz Talija, fauz ta!
Un templi atskan: ja!
Un šlani šlan gawiles gaisā
Kā Greekijā talata!

Wisdahrgakam šahlem tos swaidis,
Wisstiprato wihnu leet!
Piht farkanas roses matos!
Lai orgijā Genijs seed!

Un pereant deeniškās raišes!
Lai dšeram, lai usšahkam deet!
Talijai swehtkus šwinam,
Pats Trimpus Trimpulu dseed!

6.

Rà deewi lai atteeri dšihwo,
Un daile kà Helladà plauts;
Dšihwe kà Jahnu nakts jauka,
Pats mahšloneeku lihgo jauks!

Un deja, jau sahkušes deja,
Un templis un grihda dimd!
Un saldatàs stabules, sleitas,
Seltstihgu kolles trimd.

Pulki kà wirtenes lokas,
Masurku — masurku lež!
Finis Poloniae — kaujā!
Kostjuschko ween uswaru sez.

Un peršeeshu legioni,
Un Darijs baitu bfauts;
Un greeki un Miltiads kaujā —
Nè, peršeeshu leelpulks kauts.

7.

Un templi publiska krehšlos,
Un preekštars pazetas;
Es Braurimas swehtnizā statos,
Un juhra atveras.

Atveras juhra un krasā
Daitā Daze dšeed.
Es klausos un statos, kà mehneš,
Rà bahlais mehneš reet.

Un meitene dšeed un sapno
Es lihdsi tai sapnoju.
Un sapnoju, meitenē statos,
Un statos un sapnoju.

Wehl meitene neplauzis pumpurs.
Kaut buhtu es faules stars!
Es juhra, Tu kaiwa balta —
Un eelihgo sapnu gars.

Gan maldina laiwina jauka,
Un tahku ta laimibu nes!
Uš malu dihwainu dodas,
Un kuhstu un ilgojos es!

Gan saldatā musta faulē
Ir daitas meitenes balšs!
Un Dazes dšeesminā beidšees
Rà dwehšelē ilgu fals.

Hi, Daze, kas mahzija Lewi
Tik skaišti mihletees!
Kas dšiki un širsnigi mihlē,
Tam dšihwē gruhti ees!

Un Daze zeesch dwehšeles motas,
Un sapnis ne wihtin wiht —
Meitenei lihdsi zeeschu,
Un meitene zeesch un mirst.

8.

Un publiskā dšihwiba zetas!
Un juhsmiba jaušmas kauz.

Waj applaufš, wilni waj šakšetas,
Waj gawitu wehtra kauz?

Top grihda par dibenu juhra,
Un wilni ne nahkušchi kriht.
Bet katriš zehrt juhsmibas muhra,
Uš preekšchu grib wilkaus dšiht!

Uš preekšchu kas netizis straujā
Un weltigi kasku šleeds,
Tas pahrakā druhšmas frauja
Par heroldu bravo šleeds!

Šleeds mahja, šleeds šwešchineeki,
Šleeds atlibā meesas švars!
Teek šlaigati mahšloneeki,
Un iššaukts Augštāis gars.

9.

Un skatuves preekšchā kungi
Un kritiki noskatas.
Un pirmajos krehšlos damas
Pasmaida gresnotas.

Waj publikas jaušmam peekriht,
Par juhsmibu sobojas?
Waj nesina, ihsti ko domat,
Waj pašchi ween lepojas?

Teek šadšihwes aristokrati,
Un mahšla to atkarā;
Un labi, ja išglihtiba
Ar mantu te šakarā.

Teek dwehšelei nepadodas
Un garu ne peepildis;
Bet usglabās špreeduma šinu,
Ja publi tas iššudis.

10.

Un fateeku Aspasiju
Rà heteru mihkato.
Tāi pateizigs rotu škuhystu,
Šo nesinu, teiktu ko.

Tik gruhti ir šlawet ihsti,
Wehl gruhtaki špreešt par to
Šat teem, kas ko noyratuschi
Un atšinu neschešlo.

Tu Širopas gaismā gahji
Un gaisu tās elpoji,
Un dailei kà reti kahda,
Rà deeweete kalpoji.

Kad Šautibā Iogu ruhtis
Šanšons weens iššita,
Tu biji, kas pirmā šmejšās
Un pirmā kas nešita.

Un mihleštibā tik leelā
Tu masu ko atradi!
Uš širikas augštumeem šewi
Tik pahršmalstu ušwedi.

Tu skauji jaunajā audsē,
 Tew peekrita laikmeta sirds.
 Tu jaunlaiku Pasazina,
 Par Tewi man azis mirds.

11.

Ais staturves, redsu, runā,
 Ko otru wehl israhdit —
 Kā tahdu, kas palihdsetu
 Tak kaš reis peepildit.

Un Direktors padewigs saka:
 Labs gabals Trihs klenderi!
 Tais sehnos daudz omulibas
 Un wifadi pigori.

Wehl zitadi Breekshneeks domā,
 Tas sneegtu ko raibaku,
 Kas leeliski pazilatu
 Un aistrantu publiku.

Ja zeko ap semes lodi
 Un ap to ar kugi leez,
 Tad fini, ka daudz tu ko redsi
 Un ari pee kreetna ka teez.

Kas leeliskis meschonu pulki,
 Un blaustischanas un schauj!
 Gan publikai pulwers eet nahsis —
 Waj tadeht lai katris splauj?

12.

Waj newaram sawu ko rahdit,
 Tā Saudetas teefibas?
 Rahds weenteesis eejautajas.
 Teiz otris, naw atkautas.

Naw atkautas tadeht, ka lugā,
 Ka lugā daudz kas kauns —
 Ne tikai tās rahdit un statit,
 Pat lasti zilwelam kauns!

Werotees telstā: te Sneedstinsch
 Is flapja aubeli tscheep;
 Un tscheepis kā daschdeen aunu
 To steigchus us buseti steep.

Un Sneedstinsch teiz gaischi un skaidri:
 Kā aunu us altara!
 Waj saprotat, kahdas domas
 Te west war sakarā?

13.

Luhl, Duburs Langarta lomā —
 Tahds Langarts isskatas.
 Un runa un smaidi un flati —
 Ne, Duburs ir teescham kas.

Tas modernu welnu rahda,
 Un mugurā kaschoks melns,
 Sem kaschoka melna fraka,
 Un rokā gardibens melns.

Un fabrika leela un nami,
 Kabinets, naudas flaps;
 Dser schampaneeti un dsihwo —
 Laima ne taupita taps.

Kahrums ne jehdfigs us luhpam,
 Azis tigera flats,
 Wihrischi flaisis un lepnis!
 Us pakauscha — ne weens mats.

Ar spehtu par tagadni walda.
 Ta algadschi mahfla un darbs.
 Ta smaidi welnischki smaidi,
 Un smeeklis welnischki starbs!

Tik drofchi eet kaundara zetu,
 Kā warmahka sobus nirds!
 Tas estetiks — us Laimu
 Azis kā kakim mirds.

Anakreons kolli lai stihgo,
 Ta griba kā metals zeets!
 Un satronejs, sapuwis satures
 Te deewischkā statujā leets.

Un kahrachu partija duels!
 Ne otra, ne sewis schehl.
 Pret nahwi tik talab, ka wehlas,
 Ka wehlas — baudit wehl.

14.

Un sahle tik brihnischki gaischa,
 Un publikā sakustinats
 Tendenzē genialā
 Iszilo juhtu prahts!

Un prasu, waj pate tiks galā
 Ar sewi waj palihdsjes
 Tai kritika leela un juhtas
 Par pahrdomu noslihpes?

Gan mahfla ne isredsama,
 Ne kritikai ismelt to!
 Bet rahdit, kā dwehsele zehla
 Un mantoja daifako!

Ne sinam, kā saule tilpa,
 Kā sahuma awoti irds;
 Neds deewiba masgajufes,
 Kā peepuhda dailes sirds.

Bet skatama darbniza swehta
 Un eerotschu spilgtums swaigs;
 Un wehrdoscha personiba,
 Un swaidits mestra waigs!

Kas swaiditā portreju sghmēs,
 Waj bisti ta usstahdis,
 Ja kritika etikā dsihwā
 Pat laikam to norahdis?

Kā ehnas slihd raditaji,
 Un muhschiba aissogas;
 Un gadu fimteuu gari
 Gan zeetuschki saprotas.

Apfkats.

Pee Komponista Emilia Dahršina kapa.

(25. augustā 1910. g.).

Lehna, mihliga wafaras deena, tomehr jau ar rudens kluflu, druhmo tihlatni un slihpajeem faules stareem. Stahw kuplās leepas ap Martina basnizas tagad kauschu pahrpilditajeem kapeem. Bet augstu pahr leepam un kapsehtu gar debefs apjumu slihd mahlonis pehz mahlona, kupli rudens mahloni, weena kahrta pahr oturu augstatu, weena otrai garam steigdamās, bet abas tās steidjas tā uš atduflu, tā uš wakareem, no kureenes tā spiltā laipnibā raugas pretim peewakares faule. Domat, tur augstajā tahlē pahr mums truhkst tikai weena rudens simbola — dsehrwuju pulka, kas dodas prom uš sawu nesinamu mehrki. „Dsehrwes eet uš filto semi, tur tu, zilweks, steidsees tā?“ Un wišs kapu kalnisch ir tā fehrs, klufls nahwes altaris sche rudens schalkam apburtā aishodā, kuplajā leepu aishwehā. Wišs tik nahwigi klufls un mihligns, un fehrigns, un druhms . . .

Lehnam, zaur koku sareem wairidamees nahk Peterburgas Ahr-Nigas Dseedaschanas beedribas karogs. Tas tehripis sawu seltito liru melnā fehru plihwurā, jo winam palak nes sahrku, kura atdufas atdshis un nespehzigis tas, kura roka zittahrt sem scha karoga zilaja dseefmu flanu sishi. Pee kapa sahrku apshweizina Nigas Latweeschu Dseedaschanas Beedribas wihru foris ar Bernera „Salbi dufet nahwes rokās“. Tad mahzitajs Ruzels uš kapa smiltschu paaugstinajuma usnem dseefmu: „Kristus jehrinisch esmu es“. Nodseed scho jauto Deewa behrnu dseefmu, wišus trihs pantus. Tur kapa otrā malā, mahzitajam pretim uš otra kapa smiltschu paaugstinajuma stahw aishgahjeja wezā latwju mahte, peestahwufes wina pee rokas sawai behdu lihdsbeedrenei wedeklai, kura zittahrt laimigajās faules deenās wihra mahtei peesolijuse: „Taws Deews buhs mans Deews un tawi laudis buhs mani laudis“. Rā wina, schi wedekla, tur tagad stahw tā ihsts fehru simbols: azis smago plastiku nospeestas dshil raugas tur kapa tumshumā, kamehr neweens waibsts neeekustas behdās tā pamiruschajā, kluflajā fejā: „Al, es labprahk dufet eetu“. — Un mahzitajs ussahk sawu runu par wehtru, kas nolaususe jakolshnus kokus, un mehs jautajam: Kapehz? Tad winsch dibina sawu runu uš deewahrdeem: Deewa domas naw muhsu domas un Deewa zeki naw muhsu zeki; un tā debefs ir augstakas par semi, tā Deewa domas augstakas par zilweka domam un Deewa zeki augstaki par zilweku zekem. Ari schini gadijumā jautajot aishgahjeja tehws, mahte, kapehz ne winu dehs tos pawadot uš pehbejo dufu un nu wineem dehs jagulbina semes klehpi. Laulata draudse ne domajuse sawstarpejā miblestibā ar nelaiķi wadit wišu sawu muhschu, — tagad tas atrauts. Un masee bahrenisch, dehlisch un meitina, pat ir wehl sawā behrna prahā nespehlot domat par to gruhsto un neatlidshinamo saudejumu, kas wineem usbruzis. Ari pascha nelaiķa domas bijuschas zitadas. Par wišaugstatu un dahrgatu winsch turejis sawu musikas un dseefmas mahkflu.

Mums gan wiš Deewa zeki ir nesaprotami, bet mums wajagot tizet, ka wišs tas pateefs, ko Deews sawos wahrdos solijis. Aishgahjeis, tā wina wezati stahstijusch, wišu ko ussahzis ar Deewa luhgshanu, tā ar sawu eemihkoto dseefmu: „Paleez ar schelastibu, Kungs Jesus Krist, mums kahrt, ka welns ar netaisnibu Muhs newar fa-maitat.“ — Wišā mahzitaja Ruzela runā manams, ka wina firds aishgahbta no dshil tragiskā gadijuma un tā tad ispluhst lihdsjeetibā. Tad mahzitajs eeshwehta kapu: No semes tu eš nemts, par semi tew japaleek, teekams Jesus Kristus tewi usmodinās pastaros! Pehz swhetās luhgshanas palehnam saht zeltees Nigas Latweeschu Dseedaschanas beedr. wihru kora dseedata Fr. Abta brinischkigajā wakara musikā komponetā dseefma: „Augschā aishwaigsnem“. Al, mehs, Kristus zilwek, sinam, kahda schi dseefma; kahds seltis, waj smiltschu sawu, kahda dshiwiba, waj nahwe atshwehrs scha kristitā zilweka droshās zeribas meeru: „Augschā aishwaigsnem naw wilshandās weeta, wišs tur ir staidrums nedsh mahni to sees.“ — Nu saht birt smiltschu sawujinas no draugu, peederigu un feeweeschu rokam, dshil pallas trihs reis fehru karogs un kapratschi saht sawu druhmo zilweka apralshanas darbu. Bet mahtes ismishuse firds ispluhst stakās, raustoshās raudās: „Un tewi nu apber — tewis wairs neredsechu — kaut wehl waretu tewi apshkattites.“ — Kamehr kapratschi pilda kapu, mehs wiš dseedam: „Eš swhetits, amen klufl!“ — Ar atwadishandās runu Mujikas komishjas wahrdā ustahjas Ahrhals. Zildina Emilia Dahršina zenschanos pehz pilnibas musikā, ko tas dalijees ari ar ziteem zaur kritikam, tā audshinadams tautā mahkfls garshu un radidams komposhizijas, no kura smeltees atshirdshinaschanu. Usleek lauru wainagu. „Latwijas“ redakshizijas wahrdā runā Wulfs. Winsch kata, ka augstato preedi juhmalā nolausis wehshsch. Wišā Emilia Dahršina dshiwē bijuse tā apstarota weena dseefma, weena musika. Winsch mihlejis Latwju tautas kulturu un smehlees sawu darinajumu weelu neween tadtadnē, bet ari pagahtnē. Neeredsejis tos, kas apmeerinatos ar jau sašneegto mahkfls pilnibu. Politikas tas nemihlejis, bet wina ideals bijis, ka Jesus Kristus mahzibas dshiwē tiku iswestas. (Te runatajam pahrtuhkst runas pawedeens un pehz starpbrihscha tas nobeids.) Ta apshina latweeschu tautā nesudishot, ka Emils Dahrshisch reis bijis un dshiwojis. Usleek wainagu. „Dshimtenes Wehstnescha“ redakshizijas wahrdā runā redaktors Kalnisch. Paruna fakot: „Meera laikos dehs aprok tehwu, bet kara laikos tehws dehlu.“ Tagad, tur gan mums nesot kara laiku, tomehr tehws aprokot dehlu. Un tā ka wišur pasaulē atrodotees zehloni zehlonu galā, tā ari sche tomehr atrodams Emilia Dahršina dshiwē karsch un jihnisch pret masturibu, pret schaubibu. Tahdā kahrtā ari pehbejā stunda nenahkuse, tā negaidita, ka nespehjis isfargatees no dshelshzeta riteneem, schini pasaulē dshiwē. Pee „Dshimtenes Wehstnescha“ nelaiķis strahdajis tā kritikis ar labwehlibu, fshnibu, tam nebija uspuhtibas,

bet zeenijis winsch wišu daitu. Rà atsihschanas sihmi usleek wainagu. „Wiku mihlesim, zeenifim un neaismirfifim“. Rigas Latweefchu Beedribas teatra persona la wahrda Weiss runa par rosem un la draugs draugam atwadotees sneedot rofu, un usleek wainagu. Latweefchu mahkflinee ku wahrda issaka pateizibu un sweizinajumu Rosentals un usleek wainagu. Mihlgrahwa Seeme k b a h s m a s wahrda runa Ahre. Muhsu deenas apdahwinats talants esot tautas ihpashums. Tauta tad Emilam Dahrfinam warot isteikt dauds firnigas pateizibas un preeka par wina darbu, lai gan tas atrauts no farsta darba pascha deenas laika. Netik meefas atleekas te guldinot kapā, bet dauds zeribas. Leela klufa preeka nelaitis bijis fajuhfminats par to darbu, ko jau strahdajis, ko gribejis la monumentalu nodot latwju tautai. Noleek kroni la latwju mahkflinee kam un komponistam un dwehfeles flamu dsejneekam, mihtam, firnigam zilwekam. Mahzitajs Needra: Atbals us wisa, ko Emils Dahrfinisch dseedajis un radijis, esot 3 faujas smilfchu. Waj wajadsejis to 3 fauju smilfchu pehz zeest Peterburga un isturet wišu dsihwes zihnu, waj ta neefot isschkeediba par tahdu spehtu, kahdi reti. Tomehr, kas gan warot buht wehl laimigats, nekā miruschais, kam tahdi scho triju smilfchu fauju behraji: Mahte, kas dsihwibu dewuse, us rokam auklejuse, schuhpuli kahruše. Kam tehwa un mahtes smilfchu faujas krihtot us jahrla, tam krihtot ari wezaku firdis, un ko dahrgaku warot atrast, la to, ko wezaku firdis berot us jahrla. Tad us aishgabjeja jahrla krihtot trihs smilfchu faujas no feewas, no zilweka jaukatas muhscha datas, bruhtes un jaunas mahtes. Tahdam wihrām, kam feewa, dsihwe wairs neefot la kuzam katram, tur jau dauds kopā zeests, zerets un mihlets. Trihs smilfchu faujinas behrot behrnu rozinas sawam tehvam. Kas pats la bahra behrens audsis, tas sinot, ko tas ihsti nosihmejot, behret sawam tehvam trihs smilfchu faujas. Berot trihs smilfchu faujas ari nelaika dwehfeles behrni — skoleni, scheem firdis flaneschot sawa skolotaja saskandinatās dseefmas. Un jaunawu firdis, kam Emils Dahrfinisch dseefmas dewis la tulkojumu, un jaunekki, no kuru rindam nemtais tagad kritis, kas wehl dsihws, kureem karogs wehl nefatihis, un pusmuhscha zilweki, un firmgalwi saprotot Dahrfinia dseefmas un tas aishraidot stumjas la Dawida kofku flanas. Ari latwju tauta laifot 3 smilfchu faujas ne us nahwi, bet us dsihwibu. Rà swehtniza zeltis Dahrfinia darbs, lai kahdam deewam, un tur, la pehz wezas teikas, tur wajadsejis pamata eemuhret dsihwu zilweku un tur kahds meistars eemuhrejis sawu tehlu, Dahrfinisch tagad eelizis pats sawu dsihwibu. Scha tautas burtneeka kapam lai tauta stahwot par fargu un lai teka us kapu neaisaugtu. — Monahzis studentu korporacijās „Salawijas“ wahrda noleek wainagu us kapa. Wiegneris Rigas apweenoto koru dirigentu wahrda: „Mafs, mafs semes gabalinsch stahw ar mani eenaidā; naudu dewu, tās nenehna, gaida mana augumina.“ Afaras, ko dseedaschot wina dsejas musika, nekafschot sahlei augt us kapa, ais afaram sahle

nowihtischot. Apweenoto koru darbiba Dahrfinisch nehmis dsihwu dalibu, sawas rezensijas la skolotajs mahzijis un luhkojis eedwest mahkflas zeenibu. Usleekot kroni ar usrakstu no Dahrfinia dseefmas: „Semes ilgochanas tur la migla klist, muhscham nebeidsama gaismas straume list“. Tad pulzinsch salafjuschos wihreefchu, laitam apweenoto koru dirigenti, nodseed wahrdu: „Salda dusa nah“. Peterburgas Ahrrigas Dseed. Beedr. preekschneeks Stujinsch, la agrakam dirigentam usleek us kapa balwu. Grusna no Jauna Teatra atteereem un wiseem lihdsstrahdneekem noleek wainagu un kafa, la Dahrfinisch pats buhtu pahrsteigts, redsedams daschadu schkiru kaudis ap sawu kapa. Dahrfinu wif zeenot, neween bagatee, bet ari preekschpilschetas nabagatee un tee, kas tahlu prom pa pelekam ahrem. Winsch mahzijis saweenot diferenzes. Mahzitajs Ruzels nobeids luhgshanu pee kapa ar swehtischanas wahrdeem. No Musikas bibliotekas Millers runa par muhscham fileem latwju kalneem un kapehtas klufumu. Sauleetis runa garaku runu pa dakai to paschu, ko Needra, par dsimtas faitem. Staistums, ko Dahrfinisch lizis, dsihwoschot, tas newarot mirt. Keninsch: Zil jauki kofke skanejuse, bet la disharmoniski nobeiguschas flanas. Beepefchi isgahjis no widus, wina draugs Alfr. Kalninsch, newarejis eerastees us pawadeem. Dahrfinisch tizejis latweefchu tautas musikas genijam. Kahds miruschā Dahrfinia tehwa draugs un amata brahlis isteiz atsinibu par godu, ko nelaitim parahdot un teiz preekschā dseefmas pantu, ko kopeji nodseed. Tehws pateizas 1) tam augstam muhschibas gaismas garam, 2) miruschā laulatai draudseni par mihlestibu, ko ta rahdijuse un wina dsihwi saldinajuse, 3) draugeem un darba beedreem, „Dsimt. Wehstnescha“ un „Latwijas“ redakzijam. Nelaitis pats teizis, la neturot par sewi neweena semata, pat ne ta, kuru pa eelu dsenot kehdes sashlegtu. Emils Dahrfinisch teizis, la par agri dsimis, zeenijis gan wifas schkiras un politiskas partijas, bet neturot par ihstu neweenas, jo tur dauds paschmihlibas, wif uslabojams titai nahotnē pehz gadu tuhlfstoscheem. Lihds schim pehz nelaika domam, Kristus idejas par mas tultotas un mas saprastas. — Jaukaja, mihligaja wakarā kaudis titai la lehnām dalijas no klufas meera weetas us mahjam.

„R. A.“

Mismirsti kapi.

No wezeem laiteem ir eeradums apkopt to kopiku famestas semes, sem kuras atdufas tuwu stahwoscha zilweka isnihzigas meefas pihschki. Muhsu masajai tautinai ir ari tahdi kapi, kuru apkopschanai janoteek no plaschalām ar rindam, jo tur semē guloschee pihschki ir atstahjuschē neishschamas atminas wispahreja darbibas lauka. Diwi tahdi kapi ir weenā nowadā — weens Sunakstes basnijas kapos, otrs Sezes basnijas kapos. Firmajos dus — Wezais Stenders, otrajos — Friedrichs Mahlbergis. — Abu kapi atrodas behdigā stahwolli. Ar nesahlem un smilgam schis kapa kopinas apauguschas fehrigi usluhko katru garamgabjeju. Kopsch trim gadeem,

kad pehdejo parwadija us dufu, tad atwadotees no kapa kopinas kahds runatajs is Rigas teiza, ka „muhſham us tawa kapa nebuhs ſmilgam augt.“ Waj mehſ jau aiſmirfuſchi tik ahtri ſawas tautas pirmos darbineefus? Waj nawa, kaſ waretu uſnaemtees publinuſ iſdabut atklauju mehſka aiſſneegſchanai, jo pabalſtitaju netrubhtu?! Wiſlabati taſ peefriſtu weetejeem mahjitajeem, bet ta ka wini abi wahzu tautibaſ, tad maſa zeriba.

„L“

Par walſts domes darbeem nahkoſchâ ſeſija.

Kaut gan walſts dome atkal ſahſt darbotees tikai 15. oktobri un budſcheta komiſija 15. ſeptembri, tomehr wadoſchâs domes aprindâs jau eſot atſihmeta galwenos wilzeenos nahkoſchâs ſeſijaſ darba ſahrtiba Wiſpirms nahkſchot apſpreeſchanâ likumprojekti par kanaliſajijaſ eerihkoſchanu Peterburgâ un par pirmmahzibu. Tad nahkſchot likumprojekti par ruhpneezibaſ eeſtaſchu kalpo-taju normalo atpuhtas laiku un ſtrahdneeku apdroſchinaſchanu. Tiſſchot pahtrinati darbi perſonaſ neaiſſtaramibaſ komiſijâ, lai pehſ augſchâ mineteem projekteem ſcho likumprojektu waretu zelt domes pilnai ſapulzei preekſchâ. Duhlin pehſ ſeemas ſwehtkeem grib eeſahkt budſcheta zaur-luhoſchanu. Ja budſcheta zaurluhoſchana komiſijâ iſtiku noſaweta, tad domê tiſſchot apſpreeſtiſ iſzetotaju waldeſ projekts. Domâ ari, ka wareschot apſpreeſt likumprojektu par progrefiwo eenahktumu nodokli. Scho projektejamo darba planu, ſinamſ, wehl apſpreedis ſraſzijaſ un war buht, ka wiſſch teel ſtipri pahrgroſtiſ. — Kaſ ſihmejaſ uſ domes preekſchſehdetaja wehleſchanam, tad taſ paſchâs oktobriſtu aprindâs runâ, ka Gutſchkowſ atkal kandideſchot uſ ſcho amatu.

Waldibaſ pabalſtiſ Laukfaimneeziſbaſ zentralei.

„Baltijaſ Laukfaimneekſ“ ſino: Tekoſchâ 1910. gadâ Zentralbeedriba ir ſanehmufe preekſch weetejaſ laukfaimneeziſbaſ pazelſchanaſ no Semkopibaſ departamenta ſekofchuſ waldibaſ pabalſtuſ:

- 1) preekſch laukfaimneeziſbaſ kurſeem 500 rbf.
- 2) laukfaimneeziſbaſ maſchinu eegahdaſchanai . . 1600 "
- 3) laukfaimneeziſbaſ maſchinu iſmehginaſchanai . 1000 "
- 4) paſtahwiga agronoma algai, ka pabalſtu . . . 1000 "

Beſ tam no Semkopibaſ departamenta teel peekomandeti Zentralbeedribaſ riſziba eerehdni preekſch Baltijaſ gubernam:

- 5) inſtruktors laukfaimneeziſbaſ maſchinu buhwes leetâſ ar krona gada algu 1500 "
- 6) ſpezialiſtiſ lopkopiba ar krona gada algu . . . 2000 "

Wiſa waldibaſ pabalſta kopſuma 7600 rbf.

Beſ augſchejaſ ſumaſ tekoſchâ gadâ zaur waldibaſ ſpezialiſtu lopkopiba zeramſ dabut wehl lihdselkuſ lopu pahrraudibaſ beedribu materialu iſſtrahdaſchanai un ſa-ſahrtiſchanai.

Pagahjuſchâ gadâ Zentralbeedriba ir dabujuſe no krona 500 rbf. leelu pabalſtu ſemkopibaſ kurſeem un 1000 rbf. laukfaimneeziſbaſ maſchinu iſmehginaſchanai (Preetutu muiſchâ), — kopâ 1500 rbf.

Rigaſ mahzibaſ apgabala kuratora pateziſba.

Wiſam Rigaſ mahzibaſ apgabala ſtoku preekſchneeziſbam, kuru pahrfina atrodofchâſ ſtolaſ nehmuſchâſ dalibu Petera jubilejaſ ſwinibaſ, peebuhtita ſekofſcha ſatura pateziſba:

Swinigâſ Wina Majeſtatu ſanemſchanaſ patriotiſtâ un audſinoſchâ noſihme Rigaſ jubilejaſ ſwehtkoſ, kad pee leelâſ ſahrtibaſ bij iſdewiba pahrlleezinateeſ par ſtoku jaunibaſ iſto un ſtaidro ſajuſhmû — palikſ Baltijaſ wehſturê par eewehrojammu lappuſi. Apgaifmoſchanaſ reſoram

bij atbildigſ uſdewumſ, kuru wiſſ Rigaſ mahzibaſ apgabala ſaſtahwſ iſpildija pehſ tihraſ apſinaſ un ar neleedſami leeleeem panahktumeem.

Katrſ no mumſ, kureſch peelika ſawas puhleſ, atrada wiſaugſtako apmeerinajumu iſpilditâ peenahktuma apſinâ; tomehr eſ ſajuhtu ſiſnigu wajadſibu (jaunu mahzibaſ gadu eeſahkot un pedagogeem pee winu tikpat grehtâ un ſareſchgitâ, zit ari augliga darba atgreeſchoteeſ) iſſazit ſawu ſiſnigako atſinibu, kuru juhtu ſiſnigâ, wiſeem maneem lihdsdarbineeteem darbâ ar nenoleedſamu walſts noſihmi.

Par ſiſiſko audſinaſchanu Rigaſ mahzibaſ apgabala kuratorſ iſdewis ſirkularu, no kura iſnemam ſekofchuſ galwenos punktus:

Kâ pagaidu riſtojums uſ weenu gadu teel iſdots no-teiktumſ, ka wingroſchanaſ ſtoku programâ eerahdamaſ diwaſ ſtundaſ nedekâ, iſnemot ſagatawoſchanaſ, pirmo un otro klaſi, bet pehdejaſ klaſeſ trihſ ſtundaſ nedekâ, ſahkot ar ſcho mahzibaſ gadu, ſaſkana ar tautas apgaifmoſchanaſ miniſtra ſirkularu no 1909. gada 15. juliſa.

Wingroſchanaſ par papildinajumu eeteizamſ weizinat weſeliga ſporta atihſtibu ſtolaſ jaunibaſ ſtarpâ un pee tam, nemot wehrâ muhſu ſeemas garumu, ne tikai ſlidbet ari ſneega kurpu ſtreeſchanu.

Tablat leelâ brihwſtunda no 20 minutem atkal paga-rinama lihds 40 minutem, pee kam ſtoku audſetneem do-dama eeſpehja pa ſchiſ brihwſtundaſ laiku baudit ſltaſ brokſtiſ. Eoti wehlamſ buhtu ari, lai kopejam ekturſijam eedweſtu wairak diſhwibaſ un ſtolenuſ preekſch tam leelakâ mehrâ eeinteretetu.

Daſchi fara ſahwoſka laikâ iſraiditee tagad atgreeſchâſ uſ Baltijaſ gubernam. Tâ ſchinis deenâſ no Sibiriſjaſ atgreeeſeſ un Rigâ nonahziſ kahds iſraidito pulziſch iſ Palangaſ meeſtina pee Pruſſijaſ robeſchâſ. Tur janwari 1906. g. no poliſzijaſ un ſoda ektpedizijaſ tika apzeetinatſ un zeetumâ eewetotſ 21 zilweſ. Uſ Palangaſ poliſzijeſtera apleezibaſ pamata, proti, ka apzeetinatee noturejuſchi ar rewoluzionaru noluhku neatkautu ſapulzi, uſ Baltijaſ generalgubernatora Sologuba pawehli 12 no teem tika eeſlodſti zeetumâ uſ 3 mehn., bet 9 iſraiditi iſ Baltijaſ uſ Tomſtaſ gubernu, Sibiriſjâ. Uſ Keiſariſtâſ Majeſtateſ pawehli, eeſchleetu miniſtriſa nu neſen atzehluſe iſraidiſchanu, un paſinojuſe iſraiditeem, ka tee war doteeſ, kur grib, ari uſ Baltijaſ gubernam. Pa to laiku, kamehr tee atraduſcheeſ iſraidiſchanâ, tee dabujuſchi no krona kaſeſ 7 kaſeikaſ deenâ ka uſturaſ naudu. Bet no ta brihſcha, kur teem paſlubinata brihwiba, ſchiſ pabalſtiſ beidſeſ. Ari diſelſzſekſch preekſch atgreeſchanaſ uſ diſimteni teem netizis atwehleitſ par brihwu. Tomehr wiſſ dewini nolehmufchi atgreeteeſ, un daſchuſ gruhtumſ zeeſdami tee tomehr beidſot nonahktuſchi Rigâ. Pee zeta naudaſ ſamaſkaſ teem peepalihdſejuſchi daſchi lihdszeetigi Tomſtaſ pilſoni

„R. A.“

No Iſſchſkileſ. Laukiſchanaſ uſbrutumſ iſdaritſ 4. ſept. pulſſten 1/210 wakarâ uſ zeta, 7 werſtiſ tabtu no Iſſchſkileſ, weetejaſ papeſ fabrikaſ ihpaſchneekam Richardam ſon Schablowlam, kureſch brauziſ pa ſemeſ zetu no Rigaſ ar naudu uſ mahjam. Lauptaji bijuſchi diwi un iſſchahwuſchi uſ Schablowlu 3 reiſ. Weena lode Schablowlam iſgahjuſe zaur kreifo roku un otra kreifaſjâ kahjâ, bet ar treſcho lodi nogalinatſ ſirgſ. Kuteſcheeriſ palziſ neeewainotſ. Winam kopâ ar Schablowlu iſdeweſ tumſâ aiſbeht un glahbteeſ meſchâ. Schablowluſtim bijiſ klaht 1400 rbf. naudaſ, kura palikuſe nenolaupita. Uſ Iſſchſkili iſſautti no Rigaſ ahtraſ palihdſibaſ rati, ar kureem Schablowluſtiſ atweſtiſ ſlimniſjâ.

— 26. auguſtâ ſchejeeneſ Dantſchu krogâ peedſehruſcheeſ kaubiſ kaujoteeſ nahwigi ſadurſtiſa ar naſcheem

lahdu Juri Saki, kuru ašweda us Rigas pilsehtas flimnizu gan wehl dšihwu; bet tur tas nomira 30. augustā. Wainigais atrafts.

No Mahrjeenas. 2. septembri, pulksten 3 pehz pusdeenā, gaischā deenas laikā, 2 werstis no Mahrjeenas dšelszeta peestahnes, divi wiħri ar divstobru flintem apbrunojuschees, usbrukuschi monopolpahrdotawu kaseerim Abramowam un tam nolapwijuschi krona naudas 941 rbl. 41 kop., ko tas bija eekafejis no 2 pahrdotawam — Westeenā un Grosdonā. Pa telegrafu un telefonu pasinotā polizija dšen usbruzejeem pehdas.

No Lasdonas draudses. Schejeeneeschus nupat ustrauja schausmiga sina, ka nakti no 30. us 31. augustu, ap pulksten 2 rihtā, nodeguse mahzitaja dšihwojamā ehka, kur besmas ari zilweku dšihwibas buhtu krituschas leefmam par upuri. Ehka sahufuse degt waj no wiseem stubreem reisā. Tahdā gadijumā, saprotams, no lahdu mantu, waj zitu wehrtigu leetu glahbschanas naw bijis ko domat. Sa-deguschas wisas mantas. Azim redsot, laundara — dedsinataja noluhks ir bijis ari zilwekus libds ar dšihwołki fadedsinat! Ehka, tā ari mahzitaja mantas, gan esot apdrošchinas, bet tomehr jaudejumi leeli. Ehka bij toka un jau labi ilgi deenejuse, bet kreetni aptopta, tā ka wehl ilgi wareja kalpot sawam usdewumam. Schejeeneescheem mahzitajmuischas dšihwojamā ehka ari wehsturigā sinā bij eewehrojama, jo tajā agrak, mahzitaja Bergmana laikā, tufuse lahdu laitu notureta augstaka skola, lai gan ari tikai preeksch muischneekem un ziteem ta laika inteligenteem. Tā ari tur sawā laikā ir dšihwojuschi eewehrojami mahzitaji, kā: N. Guleke, I. Getgens (tagadejais Widsemes draudschu generalsuperintendents), K. Marnitzs un S. Ehrmans („Ewangelijuma Gaismas“ redaktors). Un tā daschadā sinā dauds kas saistas ar scho ehku. Bet kas par to datas tumšbas darbineekam!

No Wez-Gulbenes. Par pretoschanos ismekleschanas teefnesim bija nodoti teefai 7 Wez-Gulbenes pagasta semneeki. 30. oktobri 1905. g., kad Waltas aprinka 2. eezirkna ismekleschanas teefnesis Jurenews kopā ar aprinka ahrstu Bartu eeradās Wez-Gulbenes pag. namā, lai us weetas isdaritu ismekleschanu pret weetejo muischneeku, baronu Manfredu Wolsu par diwu semneeku wabrigu eewainoschanu, pagasta namu aplenza milfigs kauschu bars, kuresch kawēja Jurenewu wina darbā. Wairaki no kauschu bara ar waru eelausās kanzeleja un peeprašija no Jurenewa tublin slehgt dšelschos un eeweetot aresta telpās baronu Wolsu, preteja gadijumā nemeerneeki draudeja apzeetinat paschu Jurenewu, un jau bija sadabujuschi wina faslehgshanai rolu dšelschus. Us notikuma weetu issauza kasatus, bet kad to bija par mas, lai isklidhinatu saniknoto publi, tad ismekleschanas teefnesis Jurenews kopā ar raskhwedi Lihzi, goda polizistu Bergsonu un baronu Wolsu, kasaku pawadibā, pa pagasta nama otrajam durwim nemaniti isgahja libds muischas pilij, no kureenes nahkoschā nakti ašbrauja us Stamereeni, tur bij kasaku nometne. Leetu pret nemeerneekem isteesaja 20. augustā apgabalteefas delegazija W a l k ā. Wisus apsubdsetos: Ernestu Zenti (18 g. w.), Zahni Beeso (30), Otto Beeso (41), Otto Schiratu (42), Zahni Schenderi (44), Zahni Snihpi (44) un Otto Wascheru (40) noteefaja us 1 gadu zeetumā katru, atnemot wineem wisas sewischlas teefibas un preekschrozibas.

Wilandē, 4. septembri. Sche atklahja laukfaimneezibas un ruhpnenezibas istahdi.

No Jelgawas. Bijuschais Kursemes gubernators Knasews ašwatar atstahjis Jelgawu. 28. augustā winam tizis farihtots swinigs lahpu gahjeens. Jaunais Kursemes gubernators, ihstēns walsts padomneeks, kambarkungs

Sergejs Dmitrijewitschs Nabokows eeradischotees tikai oktobri waj novembri. Jaunais gubernators, bijuschā teefleetu ministra dehs, esot samehrā wehl jaunš zilweks, tikai 42 gadus wezs. Pehz kursa beigschanas teefleetu sinibu skolā, winsch eestahjees teefu resora, kur toti ahtri tairjis few karjeru. 38 gadus wezs winsch jau tizis eezelts par teefu palatas profuroru un no 1901. g. eenehma lahdu paschu weetu Warschawā. Pehz saweem usstateem jaunais gubernators esot stingri konserwativs.

No Widsfiram. 30. augustā, plkst. 9 no rihta, pee pagasta Widsfiru Spalmescheem atrada nošistu us leelzeta gulam 1 g. wezo puisenu Woldemaru Felsenbergi, kura wezaki dšihwo minetās mahjās. Pee ismekleschanas israh-dijās, ka puisens rotatajees us leelzeta un nošists no garambrauzoschā semneeka Triles ratu ases gala. I. bija puisenu pamanijs tikai tad, kad tas bija jau pagalam. Nahwe bija azumirkli eestahjuses.

Rigas Laukfaimneezibas Zentralbeedriba ar 15. septembri sch. g. atwer Preekulu muischā, pee Zehsim, semkopibas skolas I. klasi. Par kursu waditaju peenemts agronomš S. Bizka kgs.

No Jaunā Rigas teatra biroja. Trefschdeen, 8. septembri, plkst. 8¹/₄ wakarā atfahrtoš ilgaku laitu us latweeschu statuwem neredseto Maidjanowa lugu „W a n u s c h i n a b e h r n i“, kurā attehlotas muhsu laika sadurmes stary wezakeem un behrneem. Israhdei paseminatās zenās. Peektdeen, 10. sept. buhs I. tautas israhde, kurā wehl reis atfahrtoš Schillera republikanisto behdu lugu „Fieško“ jeb „Saswehneeziba Genujā“. Pag. peektdeen no publikas ar leelu peekrischanu usnemto un pee ispahrdota nama israhbito Aspahjas „G u n u“ atfahrtoš swebtdeen, 12. sept. wakara israhde, kamehr deenā, par paseminatām zenam buhs Ibsena „S e e m e k u w a r o n i“.

No Rigas Latweeschu teatra biroja sino: Trefschdeen, 8. sept. atfahrtoš pirmo reis „Fieško“ jeb „S a s w e h r e s t i b a G e n u j ā“, republikanista tragedija 5 zehleenos (9 ainās) no Fr. Schillera.

Peterburgas Latweeschu Beedribas mehnescha apstata sinots, ka beedribas waldei ir isdewees eeguhst no grafa Stroganowa ap 600 kwadratafu leelu semes gabalu beedribas wajadsibam. Semes gabals atrodas Kamennostrowsta prospekta galā, pee Stroganowa tilta, Fersena schkehrseelā Nr. 3, netahlu no tramwaja un kugischu peestahntnem. Wajadsigeo buhwplani jau top fastahditi un beedribas waldes mehleschanas buhtu, ka lai paspehtu wehl schai gadā eerihlotees pascheem sawās telpās.

Zirkulars par skolenu isflehgshanu. Tautas apgaismoschanas ministrs, tā „Birsch. Wed.“ sino, peesub-tizis wiseem mahzibu apgabalū kuratoreem zirkularu, ar kuru isskaidrots, ka widejo skolu pedagogistam padomem dota teefiba tos skolonus, kas bijuschi apzeetinati waj stahwejuschi usraudsibā, isflehgt no skolas un wairs neusnem. Scho isflehgshanas teefibu warot isleetot pat tad, ja ari apshmetās personas waretu stahdit preekschā apleezibu par ustizamibu politiskā sinā.

Helsinforšā, 1. septembri. Schodeen noteel Somijas ahrfahrtejas faeimas atklahschana. Helsinforšā wisš meerigi. Dšihwe rit sawu parasto gaitu. Sabraukuschi dauds korespondenti — gandrihs no wisam leelatam Eiropas awisem. Sewischki dšihwu interesi parahda angli: eeraduschees neween angļu awischu korespondenti, bet ari wairaki angļu tautas weetneeki. Paschi fomu deputati eeraduschees wehl ne wisai leelā staitā, tomehr faeimas atklahschanu tas nekawē, jo pehz likuma faeimai sewischks kworums naw noteits. Sabraukuschee deputati, sewischki frakziju preekschahwi, notura Mechelina wadibā eepreekscheju aprunaschanos, kur dšihwi pahrspreesch, tā isturetees pret galweno usdewumu —

waldibas eefneegto litumprojektu par likumu kopeju isdoſchanu ar wiſpahreju Kreewijas walſti. Wiſpahri paſtahw pahleeziba, ka litumprojekts tiſs uſ weetas atraidits, nemaf nenododot to pahrbauდიſchanai komiſſijā.

Ahrſemes.

„Frankfurter Zeitung“ ſino, ka ſeptembri Wiſbadenā ſatiſſchotees keiſars Wilhelms ar Anglijas karali un wehl ar weenas leelwalſis waldneeku. Waretu tā ari buht, jo eemeſlu preeſch ſatiſſchanās netrubiſt. Kur ween rauges, tur wiſur politiſſee apſtaħki ſareſchgiuſchees. Ķina nemeerā ar Korejas peeweenofchanu Japanai. Par Koreju ta wehl til daudſ neuſbudinatos, jo Koreja iħſti pee Ķinas nemaf nepeedereja, bet par to Ķinas waldiba baidas, ta ir Mongolija, kura ka Ķineeſchi domā, no japaneem atdota Kreewijas warā. Ķinas waldiba tapehſ grib ſteigtees ar Mongolijas koloniſeſchanu — tajā apmetinot pehſ eephejas daudſ Ķineeſchu. Japani pehſ Korejas peeweenofchanas ſahſ ſawas rolas jau iſſteekt pehſ Holandeeſchu Indijas. Politiſſee apſtaħki, leetas arween wairat ſareſchgamees tuwajos auſtrumos — Balkanu puſſalā. Ķareſch Balkanu puſſalā draudet u ſajelt Ķiropas karu. Walſtju preeſch ſtahwju iſrunaſchanās tapehſ no leela ſwara, lai gan, ka ſinams, wiſa dſihwe attihſtas un wiſs noriſinas pehſ ſtingri noteikteem likumeem, kuruſ pehſ patiſas groſit naw neweena warā. Geſpaidot uſ ſcho attihſtibu zilwekſ tomehr war. — Turki nolehmuſchi boikotet greeku prezes til ilgi, kamehr galigi nebuſ iſſchirſis Ķretas jautajums. Lai pret greekeem waretu uſſtaħtees droſchi un ſtingri, tad turku miniſtru padome noſpreedufe pirtt, beſ jau Wahzija no-pirkteem diweem, wehl diwus leelus brunu kugus un paſſellet Anglijā trihs jaunus drednotus — brunu kugus. — **Greeķijas** galwas piſſeħtā — Atenās pa tam notura tautas ſapulzi, kura ſawu darbibu eeſahſta 14. (1.) ſept. Sapulzi atklahja pats karaliſ ar runu, kuru tautas weetneeki uſnehmumuſchi ar peekriſchanu. Seħdi atklahjot, trona mantineekſ ſtahweja karalim pa labo roku. Uſ eelam ſchpaleerit ſtahweja kara ſpeħſ. Karala atklahſchanas runa bija ſchahda: Noteikumi, kureem tauta peekrita ar tautas weetneeku nama nolehmumu 5. februari, dereja par peerahdijumu, ka wiſa tauta wehlaſ uſturet konſtituziju, ka muħſu ſemes ſpeħtu, neaiſſchirtu. Pamatodamās uſ teem paſcheem prinziſeem, tauta iſteiza wehleſchanos, lai pahrluħtojet titai konſtituzijas nolikumus, kuri neatteezas uſ pamata likumeem. Preeſch ſchās pahrluħtoſchanas tautu uſajzina iſwehlet diwſahrtigu deputatu ſſaitu Man ir preekſ, Zuhs ſche apſweikt. Jo wairat man preekſ, ka aħrſahrtigi meerigā kahrtā wehletaji iſleetoja ſawu augſtato politiſko teeħbu, gan ne gluſchi kahrtigeem apſtaħteem waldot; bet taſ ir jauns peerahdijums par greeku tautas politiſko gatawibu. Zums ſtahw preeſchā wiſai gruhſ uſdewums; bet eſ eſmu pahrlleezinats, ka ja peeliſteet pee wiſa iſpildiſchanas wiſu ſawu zenħbu un puhles, ka to praſa jautajuma nopeetniba, ja iſleetoſat ſawas pilnwaras, waditi no patriotiſma un politiſſeem iſbaudijumeem un eewehroſat greeku tautas wajadſibas, uſſtatus, kaſtura ihpaſchibas un wiſas gribu, tad pahrlſpeħſat wiſas gruh-tibas un nowediſat pee laba gala Zums uſlikto uſdewumu. Tā tad ſaſtaħdat pamatus palatas kahrtigam ſehdem, kuras ſelos pehſ ſchās ſehdes, kuraſ buħ labſ eeſpaids uſ waldibas organu darbibu un politiſſas kahrtibas nodi-binaſchanu un weizinaſ realisēt tautas idealus. Karaliſ Georgs ſawā runā aiſrahdija, ka zaurſkatami buħtu ne wiſſ konſtituzijas noteikumi un ka ſapulzeteē ſtrahdas weenpraħtigi tehwiſas labā. Schee wahrbi naw peepil-

dijuſchees un jau paſchā ſaħlumā tautas weetneeku ſapulze iſzeħluſes leela neweenpraħtiba. Weena grupa — rew-iſioniſti — eefneeguſchi preeſchlitumu, ka ſapulzeteem ja-noleek ſweħreſis uſ konſtituziju. Pahreje — ſatwerſmes ſapulzes peekriteji — pret to ſtingri proteſteja; iſzeħlās leelſ troſnis un ſapulzes wadonim Dragumiſam titai ar puhlem iſdewās nodibinat kahrtibu, jautajumu par ſweħreſtu atleekot. Sapulze pahrgahja uſ weetneeku piln-waru zaurluħtoſchanu, pee kam kaħds Dimitratopulaſs briħdinaja no newehlameem pahrlſteigumeem, eeteikdamſ peeſchirt ſapulzei ſatwerſmes ſapulzes teeħbas liħds ar plaſcham likumu doſchanas teeħbam. Galu galā tika eefneegtas diwas formulas: rew-iſioniſti grib atſiht ſapulzi par likumigi ſaſtaħditu, kurai teeħba zaurſtatit wiſus konſtituzijas pantus, iſnemot paſchus pamata likumus; otra, radikalā grupa grib atſiht ſapulzi par ſatwerſmes ſapulzi, kurai peeder ſuwerena teeħba wiſu zauri luħkot un ka tai jaſwehr pehſ konſtituzijas 64. panta. Miniſtru preeſchneekſ turpretim paſtaidrojis, ka ja ſapulze titku atſiht par ſatwerſmes ſapulzi, tad kabinetſ atklahpſees no amateem. Reħſams, ka Greeķija tagad pahrdiħwo jo ſmagu triſi, kuras galejo iſſchirſchanos tagad wehl nemaf newar pahrrdeſet. Greeku karala tronis rahdas buht deeſgan ſtipri apdraudetſ, jo ja radikalā grupa dabutu pahrlwaru, tad wiſſ walſis pamati waretu tiſt pilnigi pahrgroſiti. Wiſmas Greeķijā ir daudſ pretineeku karala namam. — **Spaneeſchu** miniſtru preeſchneekſ Kanalejaſs, kureſch Spanijā eeſahzis zihnu pret katofu baſnizas waru, iſteizees kaħdam laikiakſta „Daily Telegraph“ liħdſſtrahdneekam par ſawu politiſku ſchahdi: „To aprindu ſiaħto, kuri gribeja ſajelt walſti nemeerus, rahda man, ka ſabeedribas peekri-ſchana ir manā puſe. Tapat manas reformas teek pabal-ſtitaſ no wiſam aħrſemju briħwpraħtigam aprindam. Muħſu ſemē bij liħds ſchim iſnehmuma ſtahwoħki garigeo ordeni un wiſu darbiba; tam tagad jabeidias. Weħſ newaram zeek to, ka wineem ir monopols uſ tautas audſinaſchanu. Wiſu ſiſtema, kura agral nodereja, ir tagad nowezojuſes. Saħ, ka mana riħziba aiſkerot konſtituziju. Konſtituzija ir preeſch tautas un tautai naw pee taſ jaturas, bet wiſai ir teeħba to pahrgroſiti. Ordeueem uſliks nodokkus.“ — **Seemek-Amerikas Saweenotās Walſis** tagad waldoschee republikani ir dabujuſchi ſpeħreenu, kaſ tos liħds pamateem ſatrizinajis: Menes walſti liħdſſchinejā republikanu zenrā, uſ 31 walſis ſenatoru weetu eewehleſ 21 demokrats un ari Arizonā uſ 52 ſenatoru weetam eewehleti 28 demokrati. Schee iſnaħtumi paſchi par ſewi wehl nebuħtu preeſch republikaneem draudoſchi, bet tee rahda, ka republikani ſtaigā nepareiſu jelu un ka tautas mafas naw wairſ ar teem meerā. Scho behdigo iſredſi republikaneem ir ſagah-dajuſchi beſapſinigeo truſtineeki un Taħts, kaſ neturpinaja pret truſtineekeem Roſewelta zeeſcho politiſku, bet wehlejās teem iſpatikt. Paſchu republikanu ſtarpā radās ſchkel-ſchanās, tee ſadalijas diwos ſpahrnos, reakzionarajos un progreeſiwajos, un tā paſchi ſewi wahjinaja. Roſewelts paredſeja truſta glaħſſchanas politiſas nelabas ſeħas un tadeħl niſtaħdija progreeſiwo republikanu programu, kura koti tuwojās demokratu programai. Ar to Roſewelts at-neħma demokrateem eerotſchus wiſu zihnā pret republi-kaneem. Tagad nu iſrahdas, zil pareiſa ir bijuſe Roſe-welta taħtredſigā politiſka. Republikanu labais ſpahrnſ redi, ka wineem japeekahpijas, jeb jaſaudē wiſſ. Tagad ſagaaidams, ka republikani weenoſees un uſſtaħdis Roſeweltu preeſchgalā. Pehſ wehleſchanam Menā Taħts bijis pirmais, kaſ iſteizees, ka wiſſch un waldiba iſtureſchotees weenliħdſigi tiſpat pret wezajeem republikaneem, ka ari pret progreeſi-wajeem. Republikanus glaħbt war weenigi Roſewelts un ar progreeſiwo republikanu programu.

Parifè, 17. (4.) ſeptembri. Suhtnis Nekidows no mira pulſt. 12 un 40 min.

Bordo, 19. (6.) ſeptembri. Presidents Falſers aiſſuhtija Wina Majeſtatei Kungam un Keiſaram uſ Friedbergu ſchahdu telegramu: „Ar diſſiam ſehram ſanehmu wehſti par Ekſelenzes Nekidowa nahwi. Iſteizot Juſhu Majeſtatei ſawu pateeſo noſchehloſchanas lihdsjuhtibu, turu par ſawu peenahumu, apleezinat, ka mehſ ſajuhtam ſmago ſaudejumu eewehrojama Parifès ſuhtna perſonâ, kaſ bija eeguwis wiſpahreju zeenibu un miheſtibu.“ Kungs un Keiſars atbildeja presidentam ar ſekofſchu telegramu: „Pateizos Jums, presidenta kungs, par Juſhu iſteikko lihdsjuhtibu Nekidowa nahwes gadijumâ, kaſ ar apſinibu puhlejees, lai noſtiprinatu ſaites, kaſ ſaiſta Franziju un Kreewiju.“

Parifè, 14. (1.) ſept. Frantschu waldbiba atkaha Turziji ſarihkt Parifè jaunu walſts aiſnehmumu; turpretim Ungarijai ſchahdu atkaju frantschu waldbiba leedſa. Schis notikumſ darijis Ungarijâ ſmago eeſpaidu, un naudas turſt Budapeſchtâ un Winè tublin krita.

Salonikos, 17. (4.) ſept. Bekâ no Kafandraſ uſ Iſdaru kaſda greeku banda iſ paſlehtuweſ noſchahwa weenu ſchandarmu ofizeeri un 2 ſchandarmuſ.

Muſhu bildes.

Diwejada paſchapiſina jeb „Lepnâ Kampaneete un Grachu mahte Kornelija“. G. Biermana glesna. Mahtſleneekſ ſchâ ſkaiſtajâ glesnâ attehlõjis diwejadaſ paſchapiſinaſ: weenu, kaſ lepojaſ ar ſawu ahrpuſt, ar to, kaſ ſpihd un iſleekas warens, otru turpreti taſdu, kaſ meerigi apſinaſ ſawu eekſchejo wehrtibu, kaſ ſina, ka kam der, kaut ari ahreji neſpihdetu. Diſhwè ſchis diwejadaſ dabas ſaſtopamaſ iſ uſ ſoka. Lepnâ Kampaneete lepna uſ ſawâm dahrgajâm rotam. Wina apſinaſ, ka ta ari pateeſcham ir ſkaiſta kâ roſe. Bet winas ſkaiſtumſ, kaut apburoſchſ, tomehr tit ahrejs. Winai mahtſleneekſ noſtahdijis pretim waronigo Grachu mahti — Korneliju, kuru negreſno nekahdas dahrgas ſelta rotas uu dahrgakmeni, bet winas wehrtiba ir eekſcheja, diſkata, ta mellejama rakſtura kreetnibâ un gara zehlumâ. Kornelija, jebſchu ari ahreji ſkaiſta kâ kaſda deeweete, tomehr uſ ſcho ahrejo ſkaiſtumu leela ſwara neleek. Winas lepnumſ ir winas behrni, kuruſ iſauſſinat par derigeem, waronigeem walſts pilkoneem ta uſſlata par ſawu augſto mahtes peenahumu. Paſchapiſinigi wina norahda uſ ſaweem abeem dehleem — Raju un Tiberiju ittâ garâ pardedſedama, kaſdu ſwarigu lomu tee wehlaſ ſpehlès wehſture. Kaſ kurmehr paſiſt romeeſchu wehſturi taſ ari ſina ko tajâ noſihmè Grachu mahte — Kornelija un ko Rajſ un Tiberijs Grachi, kuzi uſſtahjâſ un karoja par plaſchako tautas maſu teeſſbam. Kaut wineem pee tam ari bija lemtſ eet bojâ — wehſture winus noſtahda zilwezes zehlako gara un kreetnako zihnitaju pirmajâ rindâ. Kreetni audſinat ſawus behrnuſ — par zilwezes labbareem — wezaku, ihpaſchi mahtes peenahumſ. To mahtſleneekſ ſawâ glesnâ gribejis rahdit. Wezaki — audſineet waronuſ! Schajos wahrdoſ eetilpſt glesnas noſihme. Zil Korneliju buhſ muſhu tautâ? Kaut iſ weena mahte buhtu Kornelija! Tad zilwezes ſelta laikmetſ nebuhtu wairſ taſhu. — Profefora Kirija kundſe, kuras gihmetni ſchoreiſ paſneedsam, ir teeſcham eewehrojama pehtneeze, kuzi titai nedaudſ pehtneeki-wihreeſchi war noſtahteeſ zeenigi blaſuſ. Kopâ ar ſawu nelaiſka wihru wina atrada radiju. Bet gluſchi pilnigi tihſ radijſ lihds ſchim wehl nehtja atrodamiſ. Winſch wehl arween bija ſaweenotſ ar

broma un flora ſahleem. Tagad nu Kirija kundſei lai-mejees iſdabut tihru radiju. — Kirija kundſe ir Warſchawas profefora Slodowſka meita, tâ tad poleete. Wina diſmuſe 7. nowembri 1867. gadâ Warſchawâ, ſtudeja Parifè, tur tagad eenem profefora weetu. — Jaunâ kraſna lokomotive, kura ſihmejumâ redſama, eewehrojama it ihpaſchi tai ſinâ, ka ar winu war notihrit no diſſelſzeka gruwefchuſ, kaſ zehluſcheſ diſſelſzeka kataſtrofu gadijumuſ, iſlahdet un peelahdet wagonuſ. Schâ ſinâ wina nahtotnè peh3 leetprateju domam ſpehlès eewehrojama lomu. Schis kraſna lokomotiveſ iſgudrotaja un ari iſgatawotaja ir Henschela un dehla firma Kaſelè. — Friedbergas pilſ, kura ſchâ burtnizâ redſama, ir weena no Hefeneſ leelherzoga ſtaltakâm pilim. Winâ tagad weeſojaſ Wina Majeſtates Keiſars Nikolajſ II. un Keiſareene Aleksandra Feodorowna ar Augſtajeem Behneem.

Grahmatu galdſ.

Redakzijai peeſuhtitaſ ſchahdas jaunaaſ grahmatas:

Linguo Internaciona Di La Delegitavo. Sistema Ido. Starptautiſta wahrdu Idojele Reform — Esperanto. Mahzibas grahmata latweeſcheem. Saſtahdita paſchmahziba, ſtolam un kurſeem no J. Roſeſ, latweeſchu ſtenografijaſ autora. Jelgawâ, 1910. g. Drutajis G. Landsbergſ, Katolu eelâ Nr. 7.

Jaunibas Lekas. Literariſti-ſinatniſtſ mehneſchraſtiſ jauniba Nr. 9. Redaktors-iſdewejs A. Jeſſenſ.

Karla Marſa **Ekonomiſtâſ mahzibas.** Wiſpahr ſaprotami attehlõjis un iſſtaidrojis Karliſ Kautſtiſ. Tulkõjis R. Schloſſ. Iſdewejs Latweeſchu Kulturâſ Beedriba. Rigâ, 1910. Maſkâ 75 lap.

Walejas wehſtules.

Fall. — W. Iſſuhtam.

St. — R. Juſh eekſuhtijumu paſchapiſinigi ceteizeet un no ta tureet leelas leetas. Pateeſi mehſ Jums ſakam, ka winſch neder neſtam.

Redaktors: Dr. philoſ. P. Sâlitſ.

Ihpâſchneekſ un iſdewejs: Dr. phil. Arnoldſ Plates.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peebahwâ

eekſchſemes un ahreſemes wihnuſ,

kâ ari konjaku „Royal“,

ſtipru wihnogu wihnu 50 k.

ſekofſchâſ filialès:

Suworowa u. Diſirnowu eelu ſtuhrî,

Jelgawas ſchofejâ Nr. 12,

Ahgenſkalnâ, Meſchja eelâ Nr. 4a,

Petſchal kunga namâ,

Wehweru eelâ Nr. 7, Wez-Rigas ſtuhrî.